

NAJBOLJE PRAKSE JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE U OKVIRU ReLOaD PROJEKTA

IZ OBLASTI:

- TRANSPARENTNOST U DODJELI SREDSTAVA ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA IZ PRORAČUNA JLS**
- UKLJUČIVANJE GRAĐANA I OCD U PROCES DONOŠENJA ODLUKA NA LOKALNOJ RAZINI**

KAZALO

Popis skraćenica	6
Lista grafikona i tabela	6
Sažetak	7
Uvod	9
Temeljne informacije o programu ReLOaD	9
Temeljne informacije o radu SOGFBiH i SOGRS u okviru ReLOaD projekta	12
1. Pristup odabiru najboljih praksi jedinica lokalne samouprave.....	13
1.1 Cilj i opseg aktivnosti	14
1.2 Metodologija rada	14
2. Rezultati odabira dobrih praksi.....	16
2.1. Rezultati u oblasti Transparentno financiranje organizacija civilnog društva iz proračuna jedinica lokalne samouprave.....	17
2.1.1. Primjeri dobre prakse u oblasti Transparentno financiranje organizacija civilnog društva iz proračuna jedinica lokalne samouprave.....	20
Općina Centar Sarajevo	21
Općina Stari Grad Sarajevo	22
Grad Banja Luka	23
Općina Rudo	24
Općina Vogošća	25
2.2. Rezultati u oblasti Uključivanje građana i organizacija civilnog društva u procese donošenja odluka na lokalnoj razini	25
2.2.1. Primjeri najbolje prakse u oblasti Uključivanje građana i organizacija civilnog društva u procese donošenja odluka na lokalnoj razini	31
Grad Bijeljina	31
Grad Banja Luka	33
Općina Tešanj	34
Općina Centar Sarajevo	36
Grad Trebinje	37
3. Zaključci	39
4. Preporuke	42

SPISAK SKRAĆENICA

BiH	Bosna i Hercegovina
JLS	Jedinica lokalne samouprave
LOD	Projekat Jačanje lokalne demokratije
MEG	Projekt općinskog, ekološkog i ekonomskog upravljanja
MZ	Mjesna zajednica
OCD	Organizacije civilnog društva
ReLOaD	Regionalni program lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu
SOGRS	Savez opština i gradova Republike Srpske
SOGFBiH	Savez općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine
UNDP	Razvojni program Ujedinjenih nacija

LISTA GRAFIKONA I TABELA

Grafikoni 1 i 2:	Pristup u dodjeli sportskim i boračkim organizacijama
Grafikoni 3 i 4:	Procenat sredstava koji JLS dodjeljuju na osnovu javnog poziva i LOD metodologije i pristup dodjeli sredstava OCD
Grafikoni 5 i 6:	Dinamika izvještavanja i monitoring realizacije projekata
Grafikon 7:	Upravljanje zahtjevima za slobodan pristup informacijama
Grafikoni 8 i 9:	Učešće OCD u radnim tijelima vijeća i gradonačelnika, odnosno načelnika
Grafikon 10:	Anketiranje građana, analiza i postupanje po nalazima (na osnovu dostavljenih informacija)
Tabela 1:	Pregled izdvajanja i način dodjele sredstava u 2019. godini
Tabela 2:	Dostupnost ključnih dokumenata na internet stranici JLS
Tabela 3:	Mediji koje JLS koriste u komunikaciji sa građanima

Izrazi korišteni u ovoj publikaciji za označavanje ženskog i muškog roda podrazumijevaju oba pola.

Sažetak

Savez opština i gradova Republike Srpske i Savez općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine (SOGFBIH) u suradnji s Regionalnim programom proveli su analizu praksi 21 partnerske jedinice lokalne samouprave (JLS) u Bosni i Hercegovini u oblastima Transparentno financiranje organizacija civilnog društva (OCD) iz proračuna JLS i Uključivanje građana i OCD u procese donošenja odluka na lokalnoj razini. Ova publikacija sadrži pregled nalaza, zaključaka i preporuka analize, s ciljem da sumira i predstavi postignute rezultate partnerskih JLS, ali i podstakne razmjenu iskustava i unapređivanja u onim JLS u kojima za tim postoji potreba.

Pri tumačenju rezultata treba imati u vidu da partnerske JLS nisu pristupile programu u isto vrijeme, te da su neke od njih znatno dulje primjenjivale transparentno i projektno utemeljeno financiranje OCD koje promovira LOD metodologija, a njihovo rukovodstvo i službenici dulje bili angažirani na unapređivanju normativnog okvira i prakse. Neke su JLS bile uključene i u druge razvojne projekte, koji su dali doprinos napretku u promatranim oblastima. Također, važno je istaknuti da su sve promatrane JLS pokazale opredijeljenost i učinile značajan napredak u navedenim oblastima tijekom trajanja programa, ali se ova analiza najvećim dijelom odnosila na postojeću praksu u 2019. godini (transparentno financiranje OCD) ili zatečeno stanje u vrijeme prikupljanja podataka (uključivanje građana i OCD), te je izdvojila prakse onih JLS koje su u tom trenutku pokazale najbolje rezultate.

Transparentno financiranje OCD iz proračuna JLS: Analiza je pokazala kako većina JLS i dalje dodjeljuje do 30% proračunskih sredstava na temelju konkurentskog i projektnog pristupa, ali je vidljiv trend povećanja udjela koji se dodjeljuje na taj način. Pet JLS dodjeljuje više od 50% sredstava na ovaj način. Deset partnerskih JLS povećalo je izdvajanja za OCD u 2019. godini u odnosu na prethodnu godinu, dok je u ostalim zabilježeno smanjenje izdvajanja. Partnerske JLS konkurentski pristup sve više uvode i u dodjelu sredstava sportskim i braniteljskim organizacijama. U pojedinim JLS i dalje se primjenjuje tzv. linearno dodjeljivanje sredstava, pri kojem svi projekti, odnosno organizacije koje su se prijavile na poziv dobijaju sredstva, a vrši se manja ili veća korekcija traženog iznosa kako bi se omogućila raspodjela svim prijavljenima. Pojedine JLS bilježe i povećanje maksimalnog iznosa grantova, čime se omogućava da OCD provedu projekte koji mogu ostvariti značajniji utjecaj na lokalnu zajednicu. Pozitivno je i nastojanje partnerskih JLS da ojačaju praksu nadzora i praćenja realizacije projekata OCD putem standardiziranih obrazaca izvješćivanja, terenskih posjeta aktivnostima i izravnom komunikacijom s korisnicima. Identificirana je i praksa jedne JLS, koja ima jasno uspostavljen sustav dodjele sredstava za sufinanciranje projekata iz programa Europske unije i drugih razvojnih programa, čime ohrabruje OCD na privlačenje sredstava i olakšava pristup stranim fondovima.

Uključivanje građana i OCD u procese donošenja odluka na lokalnoj razini: Partnerske JLS razvile su i stavile na raspolaganje građanima i OCD veliki broj medija za komunikacije, od onih namijenjenih jednostranom informiranju (internet stranice, Viber skupine, medijski

nastupi itd.), do onih koji omogućavaju interakciju s građanima i OCD (društvene mreže, javne konzultacije, sudjelovanje u radnim tijelima, anketiranje, interaktivne internet aplikacije za sugestije, podnošenje zahtjeva ili prijava problema). U većini slučajeva, promatrane internet stranice partnerskih JLS omogućavaju uvid građanima u ključne planske dokumente (strategija razvitka, proračun, izvješća o izvršenju proračuna), a na pojedinim internet stranicama građani se mogu upoznati i s planom rada gradonačelnika, odnosno načelnika ili s atraktivnijim prezentacijama planskih dokumenata (proračun za građane i infografike). I dalje postoji prostor za unapređivanje medija za komunikacije koji bi olakšali pristupačnost i sudjelovanje za osobe s invaliditetom, kao i prostor za vođenje rodno osjetljive statistike sudjelovanja i jednakopravnost prilikom formiranja radnih tijela. Oko polovine JLS omogućile su da OCD sudjeluju u radnim tijelima gradonačelnika, odnosno načelnika i vijeća, te tako od rane faze izrade akata daju svoj doprinos. Pozitivni su trendovi u vođenju evidencije o komunikaciji s OCD, gdje su u većem broju JLS vidljive prakse tematskih sastanaka i konzultacija gradonačelnika i načelnika ili resornih organizacijskih jedinica s predstavnicima OCD. Osam JLS ispituje zadovoljstvo građana svojim uslugama, a šest JLS analizira rezultate i donosi mjere kojima nastoji unaprijediti stanje utvrđeno anketom.

Na temelju rezultata analize, u oblasti **Transparentno financiranje OCD iz proračuna JLS** preporučuje se nastavak unapređivanja praksi i širenja konkurentne i projektne dodjele na veći udio sredstava koja se izdvajaju za OCD. U okviru nadzora i praćenja potrebno je osigurati kontinuitet praćenja i pravodobnu povratnu informaciju, ukoliko postoji potreba da OCD unaprijedi svoj rad. Postoji prostor i za unapređivanje analize učinaka dodjeljivanja grantova iz rodne perspektive i perspektive ranjivih skupina, kako bi se vidjelo na koji način dodijeljena sredstva utječu na muškarce i žene i različite društvene skupine. Potrebno je razmotriti i mogućnost da se sredstva koja se dodjeljuju organizacijama na temelju statusa (na temelju nekog zakona ili statusa javnog interesa, sportske organizacije), uvjetuju programom koji obvezuje na određeni učinak na krajnje korisnike i širu društvenu zajednicu. Praksu sufinanciranja projekata OCD koji su financirani iz EU ili drugih stranih fondova mogle bi razmotriti i preuzeti i druge JLS.

U oblasti **Uključivanje građana i OCD u procese donošenja odluka na lokalnoj razini** potrebno je promovirati uvedene mehanizme građanskog sudjelovanja i sistematično pristupiti izvješćivanju javnosti o učincima uključivanja građana. Potvrdom da je uključivanje građana i OCD bilo učinkovito dugoročno se može razviti povjerenje i ostvariti bolja suradnja između JLS i građana i OCD i unaprijediti kvalitetu lokalnih politika. Jedinice lokalne samouprave u kojima to nije slučaj trebaju učiniti lako dostupnim ključne planske dokumente, poput: strategije razvitka, proračuna, izvješća o realizaciji strategije i izvršenju proračuna, prostorne planove i plan rada gradonačelnika, odnosno načelnika. Dobre prakse JLS koje su uvele korištenje znakovnog jezika u komunikaciji sa strankama ili u prijenose sjednica ili koje su osobama s oštećenjem vida prilagodile vizualne materijale za korištenje, mogu poslužiti kao primjer za pristupačnost osobama s invaliditetom, a potrebno je razmotriti i uklanjanje arhitektonskih i drugih barijera koje otežavaju komunikaciju. Kada je riječ o primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama, pojedine JLS trebaju učiniti dostupnim procedure i obrasce za podnošenje zahtjeva. Potrebno je voditi rodno osjetljivu statistiku u oblasti sudjelovanja građana kako bi se imao uvid u uključenost oba spola u donošenje odluka i prepoznale inicijative i zahtjevi specifični za potrebe žena i muškaraca.

Uz pregled ključnih nalaza, zaključaka i preporuka, publikacija predstavlja i primjere najbolje prakse pet najbolje rangiranih JLS u obje promatrane oblasti.

Uvod

Ova publikacija sadrži pregled primjera najbolje prakse partnerskih JLS ReLOaD projekta u oblastima:

- ▶ Transparentno financiranje OCD iz proračuna JLS i
- ▶ Uključivanje građana i OCD u procese donošenja odluka na lokalnoj razini¹.

Njezin cilj je sumirati i predstaviti postignute rezultate partnerskih JLS, ali i služiti za razmjenu iskustava i podstaknuti preuzimanje i prilagođavanje ovih primjera u onim JLS koje i dalje imaju potrebu za unapređivanje praksi.

Primjeri dobre prakse identificirani su tijekom dva ciklusa ocjenjivanja partnerskih JLS, koja su proveli SOGRS i SOGFBiH u suradnji s ReLOaD projektom.

Ocjenjivanje je vršeno na temelju unaprijed utvrđenih kriterija i dokumentacije koju su ReLOaD projektu dostavile partnerske JLS, a kojom se potvrđuju ostvareni rezultati.

Osnovne informacije o ReLOaD projektu

ReLOaD projekt je regionalna intervencija koja se provodi u šest IPA korisnica: Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Kosovu*, Sjevernoj Makedoniji i Srbiji od 2017. do 2020. godine. ReLOaD financira Europska unija, a provodi Razvojni program Ujedinjenih naroda (UNDP).

ReLOaD radi s partnerskim JLS na usvajanju i primjeni transparentnog, razvojno orijentiranog projektnog financiranja OCD projekata koji su fokusirani na građane i njihove potrebe.

S obzirom na regionalnu prisutnost, ReLOaD funkcioniра kao platforma za umrežavanje zemalja/teritorija Zapadnog Balkana, te za razmjenu iskustava i naučenih lekcija u vezi s boljim pružanjem usluga građanima.

¹ Analizirani su mehanizmi za sudjelovanje građana i OCD koje su JLS osmislile i stavile im na raspolaganje. Budući da nisu prikupljeni podatci o stvarnom korištenju ovih mehanizama od građana i OCD, korišten je termin 'uključivanje', a ne 'sudjelovanje'. Podatci o stvarnom sudjelovanju predstavljeni su u slučaju kada su JLS dostavile podatke ili kada je do podataka bilo moguće doći uvidom u internet stranicu ili aplikacije JLS.

*Ova oznaka ne dovodi u pitanje stavove o statusu i sukladna je Rezoluciji UNSCR 1244 i Mišljenju Međunarodnog suda pravde o Deklaraciji o neovisnosti Kosova.

Cilj programa ReLOaD je jačanje participativne demokratije i europskih integracija Zapadnog Balkana, putem osnaživanja civilnog društva da aktivno sudjeluje u donošenju odluka, te stvaranja podsticajnog pravnog i finansijskog okruženja za djelovanje OCD.

Ovaj cilj ostvaruje se jačanjem partnerstava između lokalnih vlasti i civilnog društva na području Zapadnog Balkana, širenjem uspješnog modela transparentnog projektnog financiranja OCD iz proračuna JLS, usmjerenog ka većem građanskom sudjelovanju u procesima donošenja odluka i unapređivanju pružanja usluga u lokalnim zajednicama.

Dobar temelj za transparentno financiranje OCD iz proračuna JLS stvoren je tijekom četiri faze projekta Jačanje lokalne demokratije (LOD), koji se u BiH provodio od 2009. do 2016. godine. U okviru ovoga projekta razvijena je LOD metodologija koja se temelji na transparentnom financiranju OCD projekata na temelju konkurentskog poziva za podnošenje prijedloga projekata, a sve sukladno definiranim razvojnim prioritetima općina i gradova. Kako bi uspješno primijenile ovu metodologiju, partnerskim općinama i gradovima je kroz LOD i ReLOaD programe kontinuirano pružana obuka, tehnička potpora, kao i finansijska potpora u financiranju projekata OCD.

Metodologiju su, zahvaljujući ovakvom procesu, do sada usvojile ili prilagodile 53 JLS u BiH. Osobito je bitno istaknuti da LOD metodologiju kao transparentan i sistematiziran sustav dodjele sredstava za OCD projekte prepoznaju i JLS koje nisu prethodno sudjelovale u LOD i ReLOaD projektu, te uz tehničku potporu entitetskih saveza općina i gradova usvajaju je i primjenjuju.

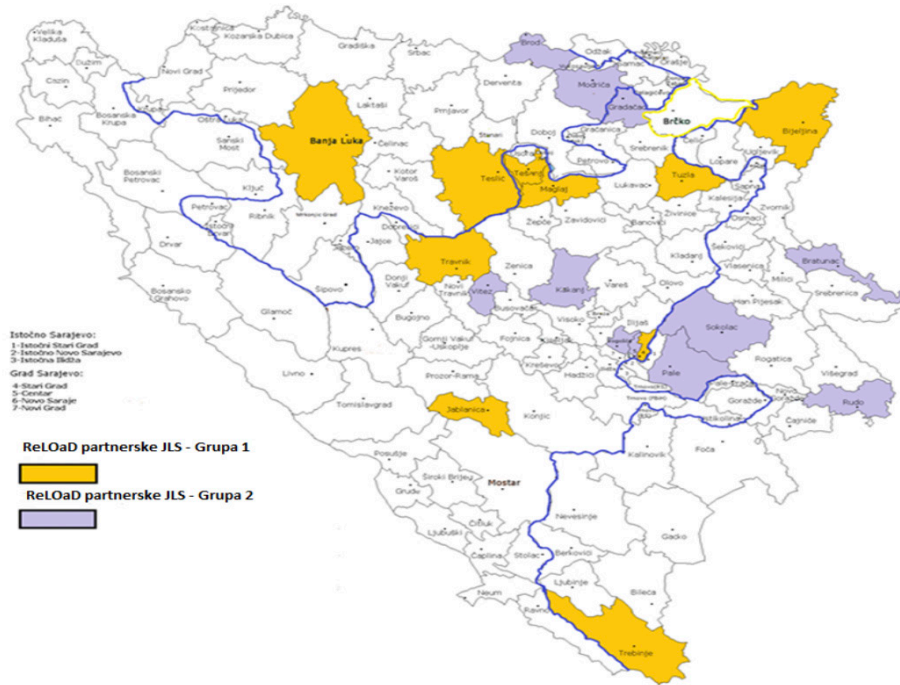
Ukupna vrijednost ReLOaD projekta je 10.300.000 eura, dok je za komponentu u BiH izdvojeno 4.000.000 eura.

U BiH, ReLOaD surađuje s 21 partnerskom JLS, i to:

Skupina 1:		Skupina 2:	
Banja Luka	Teslić	Bratunac	Pale
Bijeljina	Tešanj	Brod	Rudo
Jablanica	Travnik	Centar Sarajevo	Sokolac
Maglaj	Trebinje	Gradačac	Vitez
Stari Grad Sarajevo	Tuzla	Kakanj	Vogošća
		Modriča	

Gradovi Banja Luka, Bijeljina, Tuzla, te općine Jablanica, Maglaj, Stari Grad Sarajevo, Tešanj i Teslić sudjelovale su u prethodnim fazama LOD projekta i time od ranije počele aktivnosti na uvođenju transparentnog financiranja OCD i primjene LOD metodologije. Ove JLS pripadaju Skupini 1 partnerskih ReLOaD JLS. Ostale JLS su se sa sveobuhvatnim načinom dodjele sredstava utemeljenim na načelima transparentnosti susrele tijekom sudjelovanja u ReLOaD projektu. One su kroz ReLOaD projekt dobile potporu za usvajanje i primjenu LOD metodologije i one čine Skupinu 2 ReLOaD partnerskih JLS.²

² JLS iz Skupine 2 imale su obvezu usvojiti LOD metodologiju, odnosno da njihova općinska vijeća usvoje Odluku o načinu odabira projekata nevladinih organizacija po LOD metodologiji, te da u 2019. i 2020. godini dodijele minimalno 30% svih sredstava za civilno društvo primjenjujući ovu odluku. Budući da su JLS iz Skupine 1 imale već prethodno usvojen pravni okvir za provedbu LOD metodologije, trebalo je da one tijekom 2018. i 2019. godine primjenom načela LOD metodologije dodijele minimalno 30% ukupnih sredstava predviđenih u JLS proračunu za civilno društvo.

U okviru projekta ostvarena je partnerska suradnja sa savezima općina i gradova koji su provodili aktivnosti obuka za općinska vijeća partnerskih JLS u otvaranju prema OCD, njihovom sudjelovanju u donošenju odluka na lokalnoj razini i stvaranju podsticajnog pravnog i finansijskog okruženja za njihovo djelovanje.

Osnovne informacije o radu SOGFBiH i SOGRS u okviru ReLOaD projekta

Savez opština i gradova Republike Srpske i Savez općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine su dugogodišnji partneri ReLOaD projekta, kao jedne od značajnih razvojnih inicijativa koja se provodi u JLS u oblasti stvaranja podsticajnog okruženja za rad civilnog društva. Savezi su bili uključeni u provedbu aktivnosti tijekom projektnih faza LOD III. i LOD IV., kao i u aktualni ReLOaD program.

Zahvaljujući tomu, savezi su imali priliku ojačati suradnju sa svojim članicama s ciljem unapređivanja procesa dodjele sredstava za civilno društvo, uključiti više razine vlasti u proces zakonskog uređenja dodjele proračunskih sredstava OCD i ojačati vlastite kapacitete u pružanju usluga općinama i gradovima.

U okviru programa ReLOaD aktivnosti savezâ primarno su bile usmjerene na sljedeće:

- ▶ unapređivanje kapaciteta vijećnika ReLOaD partnerskih JLS za razumijevanje i provedbu LOD metodologije i poboljšanje suradnje s OCD, odnosno održavanje obuka za vijećnike iz oblasti Transparentno financiranje OCD iz proračuna JLS i oblasti Uključivanje građana i OCD u procese donošenja odluka na lokalnoj razini;
- ▶ promocija LOD metodologije i pružanje potpore za njezino usvajanje u JLS koje su aplicirale za sudjelovanje u ReLOaD projektu, ali nisu zadovoljile kriterije, odnosno nisu odabrane;
- ▶ identifikacija najboljih primjera i prakse suradnje između JLS i OCD.

U okviru ovih aktivnosti savezi su za sve partnerske JLS proveli obuke o temi: „LOD metodologija – primjena u praksi“, koje su bile namijenjene za širi krug službenika u partnerskim JLS.

Savezi su intenzivno surađivali i organizirali obuke za JLS koje nisu sudjelovale u projektu, ali su pokazale interes i opredjeljenje za primjenu transparentnih načina dodjele sredstava za OCD. Kao rezultat te aktivnosti, tri su općinska vijeća donijela odluku o načinu odabira projekata OCD po LOD metodologiji (Konjic, Goražde i Pale FBiH).

I ovaj proces odabira najbolje prakse partnerskih JLS u oblastima: Transparentno financiranje OCD iz proračuna JLS i Uključivanje građana i OCD u procese donošenja odluka na lokalnoj razini također je jedna od aktivnosti koju provode savezi u okviru ReLOaD projekta.

1. Pristup odabiru najboljih praksi jedinica lokalne samouprave

Prakse JLS promatrane su u dvjema prioritetnim oblastima u kojima djeluje projekt ReLOaD:

- ▶ Transparentno financiranje OCD iz proračuna JLS i
- ▶ Uključivanje građana i OCD u procese donošenja odluka na lokalnoj razini.

Transparentno financiranje OCD utemeljeno na konkurentskom projektnom pristupu povećava mogućnost da sredstva dobiju projekti kojima će se ostvariti korist za zajednicu.

Dugo je u praksi postojao trend izravne dodjele sredstava bez javnog poziva i na način da se grantovi dodijele svim OCD koje se prijave na javni poziv ili koje djeluju na području JLS, bez jasnih kriterija i dovoljno nadzora nad utroškom sredstava. I danas takav pristup postoji u nekim JLS prilikom dodjele sredstava sportskim organizacijama i braniteljskim udrugama. Ključni nedostatak takve prakse je taj što ostavlja nejasnim učinke dodijeljene potpore, a sredstva se vrlo često koriste za tekuće administrativne troškove i ne ulažu kao potpora krajnjim korisnicima udruga. Osim toga, kada se sredstva dodjeljuju svima, za mnoge su ti iznosi toliko mali da se njima ne može pokrenuti ozbiljniji projekt koji bi vodio ka rješavanju problema u zajednici.

Transparentnim i konkurentskim pristupom sredstva se dodjeljuju najbolje rangiranim projektima u odnosu na unaprijed utvrđene kriterije i prioritete koji su definirani gradskim, odnosno općinskim razvojnim politikama. Sredstva se dodjeljuju za konkretne aktivnosti putem kojih se osigurava mjerljiva korist za građane i lokalnu zajednicu, a prijedlozi projekata koji nisu sukladni prioritetima i ne nude efektivnu metodologiju i mjerljive rezultate ne mogu dobiti prolaznu ocjenu. Na taj način otvara se mogućnost da se efektivnim projektima dodijeli više novca i tako ostvari korist za zajednicu.

Uključivanjem građana i OCD u procese donošenja odluka na lokalnoj razini omogućava se donošenje kvalitetnijih politika i odluka sukladno potrebama građana i koje doprinose razvitku lokalne zajednice.

Aktivnim sudjelovanjem građana smanjuje se mogućnost da ove potrebe budu zanemarene, kao i rizik od nezadovoljstva određenom odlukom ili politikom budući da je građanima i OCD ponuđena mogućnost da pravodobno utječu na nju. S druge strane, doprinosi se jačanju odgovornosti institucija i prevenciji ili uočavanju loših praksi. Ukoliko institucije uvažavaju sugestije građana i OCD date kroz procese sudjelovanja, jača se i osjećaj pripadnosti zajednici i društvena kohezija.

1.1 Cilj i opseg aktivnosti

Cilj odabira najboljih praksi u dvjema prioritetnim oblastima je da se najbolje prakse prepoznaju i promoviraju, te da se na taj način podstaknu i druge JLS da ove prakse primijene ili prilagode svojim potrebama i unaprijede transparentnost i učinkovitost svog rada.

Vremenski okvir za procjenu stanja u JLS u obje oblasti je bio 2019. godina, dok je u oblasti Uključivanje građana i OCD u procese donošenja odluka na lokalnoj razini promatrano u određenim aspektima zatečeno stanje (poput npr. dostupnih dokumenata na internet stranici ili dostupnih aplikacija).

Treba napomenuti da je u ovoj oblasti fokus na raspoloživim mehanizmima za sudjelovanje građana i OCD u donošenju odluka, dok su podatci o stvarnom korištenju mehanizama predstavljeni u manjoj mjeri, odnosno koliko je to bilo moguće na temelju dostavljenih odgovora i uvida u internet stranice i aplikacije JLS.

Analizama je obuhvaćena 21 partnerska JLS koje sudjeluju u ReLOaD projektu.³

1.2 Metodologija rada

Metodološki pristup za odabir najboljih praksi je poglavito uključivao izradu jasnih kriterija za svaku oblast. Izrađeno je jasno pojašnjenje za način bodovanja te su navedeni mogući izvori verifikacije. Sukladno kriterijima, izrađeni su anketni upitnici koji su poslani svim partnerskim JLS. Uz odgovore u upitniku od JLS se očekivalo da dostave prateću dokumentaciju, odnosno izvore verifikacije o postojanju određene prakse (npr. akte i druge dokumente JLS ili linkove na određeni sadržaj na internet stranici). Neki od izvora verifikacije za obje oblasti već su bili dostupni ReLOaD projektu i savezima općina i gradova kroz druge aktivnosti projekta.

Za obje oblasti formirano je povjerenstvo koje je izvršilo verificiranje odgovora i dostavljene dokumentacije i formiralo rang-liste u odnosu na identificirane najbolje prakse. Samo oni odgovori uz koje su dostavljeni jasni i mjerljivi izvori verifikacija smatrali su se validnim i pristupilo se njihovom bodovanju.

Predstavnici JLS, koordinatori za suradnju sa ReLOaD projektom bili su u obvezi upoznati gradonačelnike, odnosno načelnike s procesom odabira i načinom rada. Pružena im je prigoda da više puta dopunjavaju upitnik i dostavljaju izvore verifikacije, čime bi utjecali na rangiranje svoje JLS u procesu odabira najboljih praksi.

Proces odabira najboljih praksi može se prikazati kroz sljedeće korake:

- ▶ Definiranje kriterija;
- ▶ Definiranje pitanja i bodovnog sustava;
- ▶ Izrada anketnog upitnika i slanje JLS na popunjavanje;

³ Općina Kakanj i Općina Bratunac nisu ispunile eliminatorne kriterije postavljene za odabir najboljih praksi u smislu dodjele minimalno 20% sredstava putem javnog poziva primjenjujući projektni pristup u jednoj od godina tijekom sudjelovanja u ReLOaD projektu, te time nisu ni uzimane u razmatranje i bodovanje kada je u pitanju oblast Transparentno financiranje OCD.

- ▶ Pregled anketnih upitnika i dostavljenih izvora verifikacije;
- ▶ Slanje zahtjeva za dodatne izvore verifikacije kako bi tvrdnje iznesene u anketnim upitnicima mogle biti potvrđene i adekvatno bodovane;
- ▶ Verifikacija i bodovanje odgovora dostavljenih u anketnim upitnicima;
- ▶ Ponovno slanje popunjenih upitnika partnerskim JLS s upitom povjerenstva za dodatnim izvorima verifikacije za pojedine dostavljene odgovore;
- ▶ Finalizacija bodovanja i odabira najboljih praksi.

U okviru ocjenjivanja u oblasti **Transparentno financiranje OCD iz proračuna JLS**, promatrano je pet kriterija:

1. **Izdvajanje sredstava za OCD** – sukladno postavljenim kriterijima verificirao se iznos i procenat godišnjeg proračuna JLS namijenjen za financiranje OCD u 2019. godini, te u kojoj mjeri se ta sredstva dodjeljuju transparentno primjenom načela LOD metodologije;
2. **Definiranje prioriternih oblasti javnog poziva** – organiziraju li se prije raspisivanja javnog poziva konzultacije ili javne rasprave s OCD radi utvrđivanja prioriteta financiranja;
3. **Dostupnost javnog poziva** – koliko transparentno JLS organizira, objavljuje i prezentira javni poziv, koliko se napora ulaže kako bi OCD bile upoznate s detaljima i procedurama samog javnog poziva. Jesu li u javnom pozivu jasno definirani osnovni elementi, npr. duljina trajanja projekta te precizno navedeni iznosi;
4. **Nadzor nad odobrenim projektima OCD** – kako se vrši isplata sredstava (jednokratno ili u ratama), ima li JLS razrađene obrasce za financijsko i narativno izvješćivanje koje OCD trebaju koristiti i na koji se način vrši monitoring odobrenih projekata i slično;
5. **Specifičnosti JLS** – specifične mjere koje je u praksu uvela, odnosno primjenjuje JLS poput povećanja proračunskih sredstava namijenjenih OCD (minimalno 0,5%) u odnosu na prošlu godinu, povećanja udjela sredstava za braniteljske i sportske organizacije dodijeljenih sukladno LOD metodologiji (minimalno 0,5%) u odnosu na prošlu godinu, podnošenje izvješća o aktivnostima i rezultatima projekta OCD vijećnicima itd.

Kada je riječ o oblasti **Uključivanje građana i OCD u procese donošenja odluka na lokalnoj razini**, ocjenjivano je pet kriterija:

1. **Javnost rada i informiranje o radu općinskih tijela** – promatrani su mediji za komunikacije koje koristi JLS, dostupnost važnih sadržaja na internet stranici, te mogućnost da građani lako dobiju informacije sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama;
2. **Sudjelovanje građana i OCD u radu općinskog vijeća i savjetodavnih tijela gradonačelnika, odnosno načelnika** – verificirano je u kojoj mjeri radna tijela JLS (povjerenstva, odbori) predviđaju sudjelovanje vanjskih članova, uključujući i predstavnike ranjivih skupina, te imaju li općinska vijeća uspostavljenu izravnu komunikaciju s građanima;
3. **Komunikacija s OCD** – fokus je bio na tome ima li JLS ažurirane baze podataka o OCD, organizira li tematske sastanke i konzultacije s OCD i prihvaća njihove inicijative, na koji način JLS komunicira s OCD;
4. **Postojanje procedura i praksi za sudjelovanje građana** – jesu li uspostavljene procedure i mehanizmi, kao i realizacija i praktični učinci sudjelovanja građana u donošenju odluka, kroz javne rasprave, inicijative i druge vidove konzultacija;
5. **Primjeri dobre prakse, suradnje i komunikacije s građanima** – omogućeno je da JLS kandidiraju inovativne ili efektivne prakse za koje smatraju da ilustriraju uspješnu suradnju i komunikaciju s građanima.

2. Rezultati odabira najboljih praksi

Pri tumačenju rezultata treba imati u vidu da broj bodova u najvećem dijelu promatranih kriterija odražava zatečeno stanje, a ne ostvareni napredak. Također, rezultati se temelje na informacijama i pratećoj dokumentaciji koje su dostavile anketirane JLS, te provjeri pojedinih informacija. Moguće je da uz evidentirane prakse postoje i neke druge koje ova analiza nije uzela u obzir, jer o njima nije izvješćivano ili ih nije bilo lako provjeriti.

JLS su pristupale LOD/ReLOaD programu u različitim razdobljima, te nisu imale ni isti polazni temelj u smislu razvijenosti u promatranim oblastima. Tako su neke JLS ostvarile manji broj bodova, ali su postigle značajan napredak jer su njihove startne pozicije bile niže ili su kasnije dobile potporu projekta za uvođenje određenih preporučenih mehanizama. Vidljivo je da su u pojedinim JLS realizirani i drugi značajni razvojni projekti koji su doprinijeli boljim rezultatima.

Ukratko, za ostvareni rezultat u velikoj je mjeri zaslužno rukovodstvo i službenici grada, odnosno općine, ali uspjeh u pojedinim oblastima je i rezultat sinergije s drugim projektima i potpore koju su JLS pružale razvojne organizacije. Treba imati u vidu i da su neke JLS ostvarile manji ukupan broj bodova, ali su po pojedinim kriterijima ostvarile značajan napredak jer su njihove startne pozicije bile niže ili su potporu za uvođenje određenih preporučenih mehanizama ostvarile tek u posljednjoj fazi, odnosno tijekom ReLOaD programa.

TRANSPARENTNO FINANCIRANJE OCD IZ PRORAČUNA JLS		
	JLS	ReLOaD grupa
1	Centar	Skupina 2
2	Stari Grad Sarajevo	Skupina 1
3	Banja Luka	Skupina 1
4	Rudo	Skupina 2
5	Vogošća	Skupina 2

UKLJUČIVANJE GRAĐANA I OCD U PROCES DONOŠENJA ODLUKA NA LOKALNOJ RAZINI		
	JLS	ReLOaD grupa
1	Bijeljina	Skupina 1
2	Banja Luka	Skupina 1
3	Tešanj	Skupina 1
4	Centar Sarajevo	Skupina 2
5	Trebinje	Skupina 1

U oblasti Transparentno financiranje OCD iz proračuna JLS, po dobrim praksama izdvojile su se JLS: Centar Sarajevo, Stari Grad Sarajevo, Banja Luka, Rudo i Vogošća, koje imaju veća izdvajanja za OCD ili dodjeljuju značajniji dio sredstava putem javnog poziva, te učinkovito provode LOD metodologiju. Neke od navedenih JLS dobro su ocijenjene i zahvaljujući dodjeli sredstava sportskim i braniteljskim organizacijama putem javnog poziva (Centar Sarajevo, Stari Grad Sarajevo, Banja Luka i Vogošća) ili jednoj od ovih skupina (Rudo).

U oblasti Uključivanje građana i OCD u procese donošenja odluka na lokalnoj razini izdvojile su se Bijeljina, Banja Luka, Tešanj, Centar Sarajevo i Trebinje, koje s građanima komuniciraju

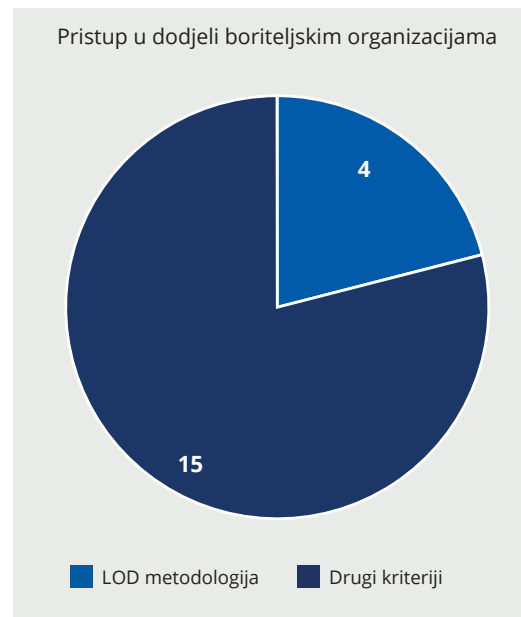
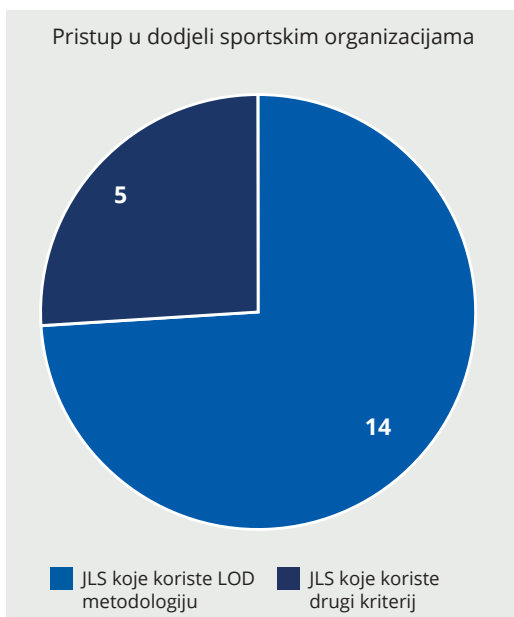
putem raznovrsnih medija za komunikacije, a ističu se i po uključivanju OCD u radna tijela ili druge mehanizme odlučivanja i po broju prihvaćenih i provedenih inicijativa koje su pokrenuli građani.

2.1 Rezultati u oblasti Transparentno financiranje organizacija civilnog društva iz proračuna jedinica lokalne samouprave

Podatci partnerskih JLS u oblasti Transparentno financiranje OCD pokazuju da se izdvajanja iz proračuna za OCD kreću od 137.000 KM u Rudom do 2.700.000 KM u Tuzli i Banjoj Luci. Iako su razlike u apsolutnim iznosima velike, bitno je imati na umu da su prisutne i razlike u smislu ukupnih proračuna partnerskih JLS. Procentualno se za dodjelu sredstava za civilno društvo u odnosu na ukupni općinski/gradski proračun izdvaja od 1,36% u Općini Stari Grad Sarajevo do 5,17% ukupnog proračuna JLS u Općini Maglaj. Nešto više od polovine gradova i općina koje su dostavile podatke bilježi povećanje izdvajanja za OCD u 2019. u odnosu na 2018. godinu, dok je u ostalim došlo do smanjenja.

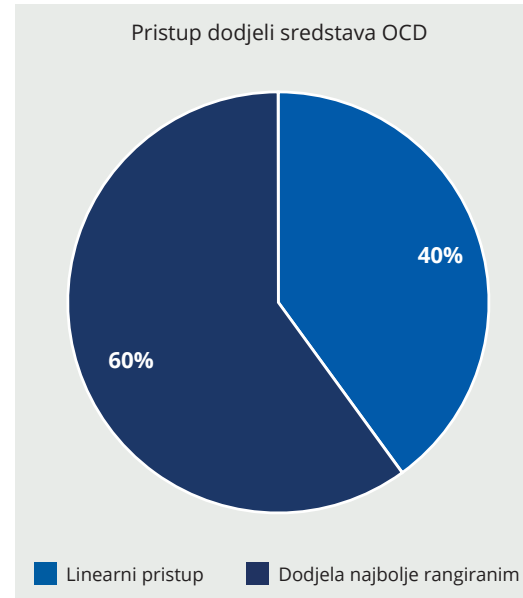
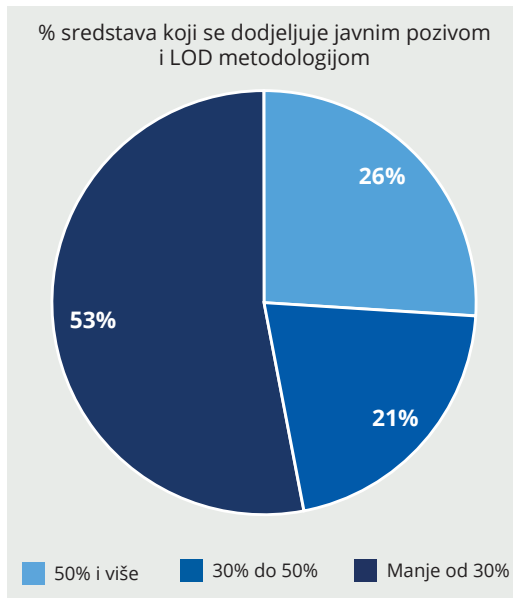
Vidljiv je trend povećanog korištenja LOD metodologije u financiranju OCD iz JLS proračuna, kao i primjena ove metodologije na grantove koji se dodjeljuju sportskim organizacijama. Dodjela sredstava projektnim pristupom i javnim pozivom rjeđe se primjenjuje kod grantova namijenjenih braniteljskim organizacijama.

Grafikoni 1 i 2: Pristup u dodjeli sportskim i braniteljskim organizacijama

Pet općina dodjeljuje više od 50% sredstava putem javnog poziva, odnosno projektnim pristupom (Tešanj, Maglaj, Centar Sarajevo, Vogošća i Rudo).

Grafikoni 3 i 4: Procenat sredstava koji JLS dodjeljuju na osnovu javnog poziva i LOD metodologije i pristup dodjeli sredstava OCD

Osam JLS i dalje primjenjuje linearno dodjeljivanje sredstava, pri kojem svi projekti, odnosno organizacije koje su se prijavile na poziv dobijaju sredstva, a najčešće se vrši i korekcija (smanjivanje) traženog iznosa kako bi se sredstva odobrila svima.

Vidljivo je da se u nekim JLS po javnom pozivu dodjeljuju relativno mali grantovi od jedne do pet tisuća konvertibilnih maraka (Bijeljina, Jablanica, Trebinje). Istodobno, u ovim JLS veći dio sredstava namijenjenih OCD dodjeljuje se bez projektnog pristupa.

U nastavku je tablica koja prikazuje temeljne značajke dodjele sredstava za OCD u svim ReLOaD partnerskim JLS koje su bile uključene u odabir najboljih praksi.

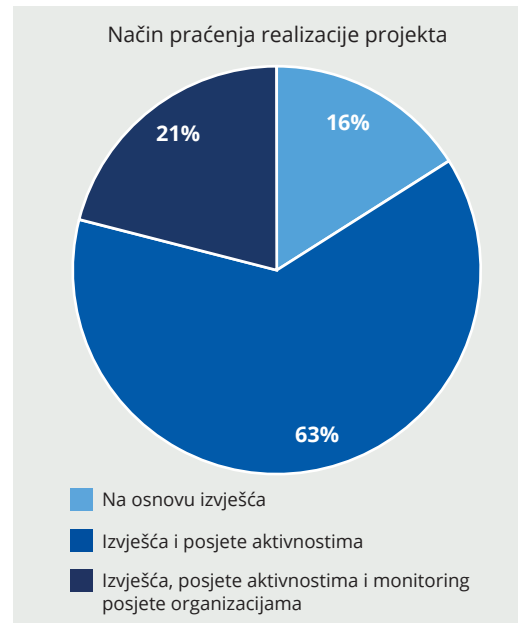
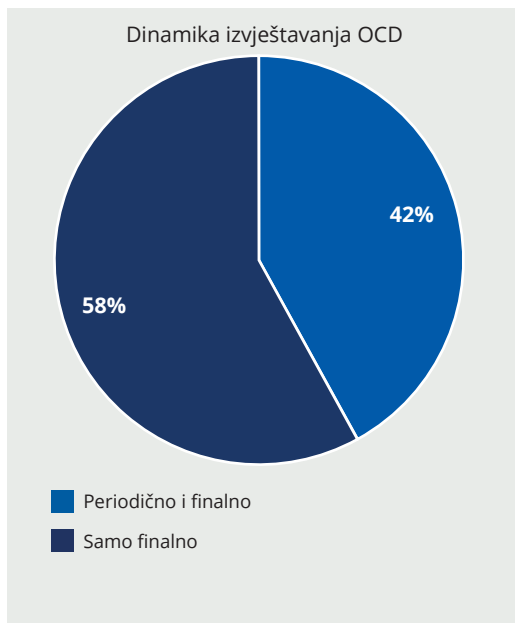
Tabela 1: Pregled izdvajanja i način dodjele sredstava u 2019. godini

	Iznos za OCD	Promjena u odnosu na 2018.	% od ukupnog proračuna	% dodijeljen projektnim pristupom	Linearno	LOD metodologija za braniteljske organizacije	LOD metodologija za sportske organizacije	Raspon grantova u .000 KM
Banja Luka	2.680.000	↑	2%	25%	NE	DA	DA	od 1 do 20
Bijeljina	1.500.000	↓	3,04%	32,7%	NE	NE	DA	do 5
Brod	389.000	↑	3,73%	26%	DA	NE	NE	od 1 do 30
Centar Sarajevo	942.900	↑	1,79%	64,6%	NE	DA	DA	do 20
Gradačac	833.000	↑	4,25%	28,6%	NE	NE	DA	od 2 do 180
Jablanica	365.700	↓	3,42%	30%	NE	NE	DA	od 1 do 3
Maglaj	461.000	↑	5,17%	76%	DA	DA	DA	od 1 do 60
Modriča	341.500	↓	3,49%	29%	DA	NE	NE	od 10 do 35
Pale	346.800	↓	2,69%	28,8%	DA	NE	NE	/
Rudo	137.000	↓	2,90%	50,9%	DA	NE	DA	od 1,5 do 20
Sokolac	243.000	↓	2,90%	31,2%	DA	NE	DA	/
Stari Grad Sarajevo	332.000	↓	1,39%	28,3%	NE	NE	DA	od 8 do 14
Teslić	531.950	↓	2,89%	30%	DA	NE	DA	/
Tešanj	517.000	↑	2,65%	73,8%	NE	NE	DA	od 1
Travnik	490.000	↑	1,88%	29,3%	NE	NE	NE	od 2 do 8
Trebinje	665.300	↑	2,7%	26%	DA	NE	NE	do 5
Tuzla	2.730.000	↑	4,21%	16%	NE	NE	DA	od 1 do 50
Vitez	326.000	↓	3%	25%	NE	NE	DA	od 1 do 8
Vogošća	490.000	↑	3,44%	58%	NE	DA	DA	od 1,5 do 30

Samo dvije JLS, Rudo i Stari Grad Sarajevo, konzultiraju OCD prilikom odabira prioriteta za godišnje javne pozive. Sve JLS u utvrđivanju prioriteta vode se prioritetima integriranih razvojnih strategija ili drugih sektorskih strategija i politika (kultura, sport).

Većina JLS ima razvijenu praksu nadzora nad provedbom projekata financiranih iz proračuna. Također, većina JLS ima standardne obrasce za narativno i finansijsko izvješćivanje. Šest JLS (Banja Luka, Bijeljina, Centar Sarajevo, Modriča, Stari Grad Sarajevo, Tešanj) zahtijeva od OCD i periodično i finalno izvješćivanje o realizaciji projekata, čime osigurava kontinuirano praćenje i mogućnost da se eventualno daju preporuke za unapređenje upravljanja projektom i izvrše korekcije. Većina općina i gradova monitoring vrši kroz izvješća ili posjete redovitim aktivnostima projekta. Pozitivna je praksa u četiri JLS (Bijeljina, Centar Sarajevo, Rudo i Stari Grad Sarajevo) koje organiziraju namjenske najavljene monitoring posjete financiranim organizacijama, na temelju kojih pripremaju izvješća.

Grafikoni 5 i 6: Dinamika izvješćivanja i monitoring realizacije projekata

2.1.1 Primjeri dobre prakse u oblasti Transparentno financiranje organizacija civilnog društva iz proračuna jedinica lokalne samouprave

U nastavku su izdvojene informacije o praksama pet JLS koje su dobile najveći broj bodova u oblasti Transparentno financiranje OCD iz proračuna JLS. Navedene JLS ostvarile su ovakve rezultate, uglavnom zahvaljujući:

- ▶ povećanju izdvajanja finansijskih sredstava za OCD,
- ▶ dodjeli velikog udjela sredstava za OCD putem projektnog pristupa,
- ▶ jasnim i preciznim uvjetima javnog poziva,
- ▶ povećanju maksimalnog iznosa za pojedinačne projekte i dodjeli sredstava znatno manjem broju projekata od ukupnog broja prijavljenih, odnosno najkvalitetnijim projektima,
- ▶ duljem trajanju realizacije projekata (do 12 mjeseci),
- ▶ postojanju konzultacija s OCD o prioritetima javnog poziva,
- ▶ dobrim praksama potpore udrugama i nadzora nad primjenom njihovih projekata.

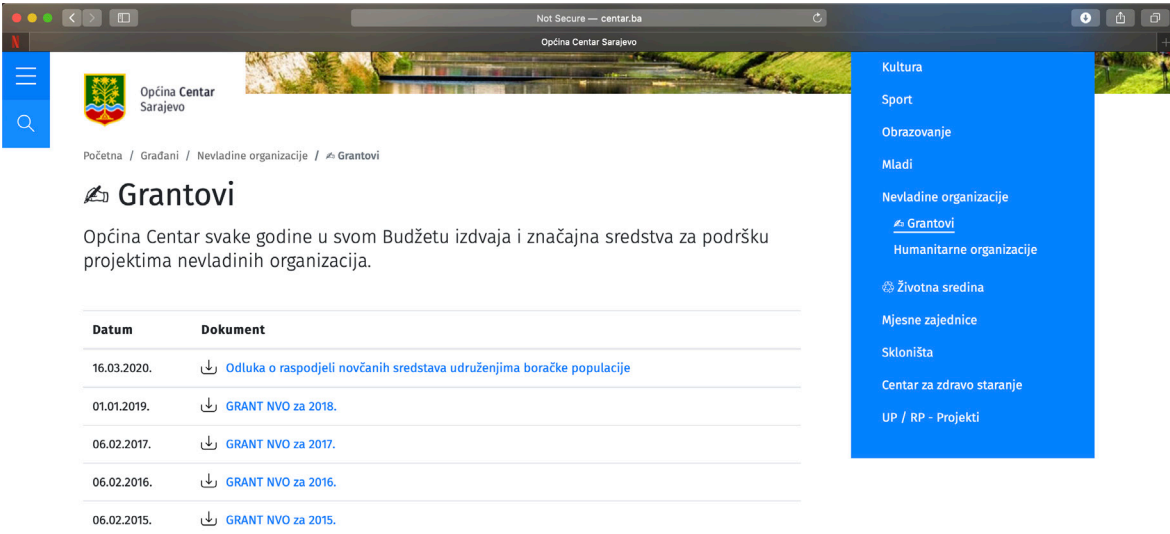
Iako JLS ne pripremaju izvješća o učinku projekata OCD, poduzetim mjerama povećava se vjerojatnoća da udruge, zahvaljujući odobrenim sredstvima, mogu realizirati projekte koji će donijeti značajnije promjene i koristi za njihove korisnike, odnosno za lokalnu zajednicu.

Općina Centar Sarajevo

Općina Centar Sarajevo kontinuirano napreduje na polju dodjele sredstava OCD, dosljedno primjenjujući LOD metodologiju, a u 2019. godini bilježi povećanje sredstava za OCD.

Sredstva se dodjeljuju na temelju Odluke o načinu odabira projekata nevladinih organizacija po LOD metodologiji („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 10/18), te na temelju Pravilnika o sufinanciranju projekata organizacija civilnog društva ugovorenih iz programa i fondova Europske unije („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 25/18).

Općina Centar Sarajevo većinu svojih sredstava za OCD dodjeljuje putem javnog poziva

Početna / Građani / Nevladine organizacije / Grantovi

Grantovi

Općina Centar svake godine u svom Budžetu izdvaja i značajna sredstva za podršku projektima nevladinih organizacija.

Datum	Dokument
16.03.2020.	Odluka o raspodjeli novčanih sredstava udruženjima boračke populacije
01.01.2019.	GRANT NVO za 2018.
06.02.2017.	GRANT NVO za 2017.
06.02.2016.	GRANT NVO za 2016.
06.02.2015.	GRANT NVO za 2015.

Općina je u 2019. godini značajno povećala procenat izdvajanja za OCD za više od 15% u odnosu na 2018. godinu, odnosno na 942.900 KM. Povećani su minimalni iznosi granta (sa 5.000 KM na 10.000 KM) i maksimalni iznosi (sa 15.000 KM na 20.000 KM). Maksimalno trajanje projekata je šest mjeseci.

Oko 65% sredstava koja se izdvajaju za OCD općina dodjeljuje putem konkurentskog javnog poziva, odnosno projektom pristupom. Sredstva se dodjeljuju najbolje rangiranim projektima do iznosa predviđenog za financiranje OCD. U 2019. godini odobreno je 26 projekata od ukupno 83 prijavljena projekta. Visok procenat sredstava koja dodjeljuje putem LOD metodologije pokazuje opredijeljenost općine, njezinog rukovodstva, kao i osoblja koje provodi javne pozive da se sredstva za OCD dodjeljuju transparentno i po unaprijed definiranim kriterijima a sukladno strateškim dokumentima i identificiranim potrebama građana.

Kao što je već u tekstu navedeno, sve JLS iz Skupine 2 su sukladno preuzetim obvezama koje proizlaze iz sudjelovanja u ReLOaD projektu trebale prvi put objaviti javni poziv primjenjujući LOD metodologiju u 2019. godini. Međutim, Općina Centar Sarajevo je prepoznala prednosti dodjele sredstava za OCD putem projektnog pristupa i javni poziv koji je objavila 2018. godine provela je primjenjujući LOD metodologiju.

Općina Centar Sarajevo ima i praksu sufinansiranja projekata OCD koji su ugovoreni iz fondova EU, što značajno organizacijama može olakšati zatvaranje financijske konstrukcije EU projekta koja obično zahtijeva sufinansiranje iz drugih izvora od pet ili više procenata od ukupnog iznosa. Na temelju Pravilnika o sufinansiranju projekata, Općina Centar Sarajevo može dodijeliti sredstva za sufinansiranje provedbe pojedinog projekta do iznosa 40.000 KM, a najviše do 50% ukupnog iznosa obvezatnog sufinansiranja nositelja projekta i/ili partnera u projektu. Sredstva se dodjeljuju putem javnog poziva i u okviru prioritetnih tematskih oblasti koje utvrđuje općina.

OCD koje dobiju sredstva iz općinskog proračuna na raspolaganju je priručnik za provedbu projekata po LOD metodologiji koja opisuje procese i pravila koja korisnici grantova trebaju slijediti u realizaciji, praćenju i izvješćivanju, kao i pri osiguranju vidljivosti projekta.

Općina vrši nadzor nad realizacijom projekata putem narativnih i financijskih izvješća koja se dostavljaju na standardiziranim obrascima za izvješćivanje. Povremeno, općinski službenici posjećuju OCD korisnike granta, pri čemu se na terenu uvjeravaju u učinkovitost i efektivnost provedbe projekta, te imaju priliku ukazati na eventualne nedostatke i zatražiti unapređivanje rada OCD.

Općina Stari Grad Sarajevo

Općina Stari Grad Sarajevo prakticira dodjeljivanje grantova po LOD metodologiji i projektnim pristupom, odobravanjem manjeg broja projekata veće pojedinačne vrijednosti. U 2019. godini izdvajanja za OCD su smanjena za 1,75% (smanjena na 337.000 KM u 2019. godini, u odnosu na 343.000 KM u 2018. godini).

Općina projektnim pristupom i LOD metodologijom dodjeljuje sredstva udrugama građana i sportskim organizacijama, dok se sredstva braniteljskim organizacijama po LOD metodologiji ne primjenjuje.

Općina Stari Grad Sarajevo: Ažuriranje Baze podataka o organizacijama civilnog društva

OPĆINA STARI GRAD
Općina Stari Grad Sarajevo počela je postupak ažuriranja Baze podataka o organizacijama civilnog društva sa sjedištem na području Općine Stari Grad Sarajevo za 2019. godinu. Kako bi postojeća Baza podataka bila dopunjena, Općina Stari Grad poziva sve organizacije civilnog društva iz Starog Grada da neophodne informacije dostave u obrascu koji mogu preuzeti na dnu ovog teksta.
Baza trenutno nudi podatke za oko 100 organizacija civilnog društva, prikupljenih na osnovu zainteresovanosti udruženja po objavljivanju javnog poziva za nevladine/neprofitne organizacije sa sjedištem na području Općine Stari Grad Sarajevo od 26. septembra, 2012. godine.
Baza podataka OCD-a razvrstana je prema oblastima djelovanja kao što su boračko-invalidska zaštita, ekonomski razvoj, humanitarni rad, kultura i umjetnost, ljudska prava, mladi, obrazovanje, saobraćaj, socijalna zaštita, sport, zanati i zaštita okoliša.
Iz Službe za obrazovanje, kulturu, sport i lokalni razvoj (Odsjek za lokalni razvoj) pozivaju sve zainteresovane organizacije sa sjedištem na području općine Stari Grad Sarajevo da, za dodavanje organizacije u bazu podataka ili izmjenu postojećih podataka, dostave skenirani obrazac (popunjen, ovjeren i potpisan) putem e-maila: ferid.sabeta@starigrad.ba ili lično svakim radnim danom od 9 do 16 sati u prostorije Službe za obrazovanje, kulturu, sport i lokalni razvoj (Odsjek za lokalni razvoj), soba broj 409- objekat A. Na ovaj način podaci u bazi će biti uvijek aktuelni.
Bazu podataka organizacija sa područja Općine Stari Grad Sarajevo pogledajte [ovdje](#).
Prijavni obrazac možete preuzeti [ovdje](#).

INFRASTRUKTURA 2020
LINKOVI
PITAJTE Općinu
#BUDI ODGOVORAN
#COVID-19
PRISTUP INFORMACIJAMA
INDEX
Prijavite inspekciji

Jedna je od rijetkih JLS koja prije raspisivanja javnog poziva organizira konzultacije s OCD o prioritetima koji će se financirati kroz javne pozive. OCD su pozvane da elektroničkim putem dostave prijedloge oblasti i podoblasti koje smatraju prioritetnim za financiranje. Oblasti trebaju biti u vezi s prioritetima definiranim općinskom strategijom razvitka.

Općina organizira „otvorene dane“ radi informiranja OCD o pravilima i uvjetima poziva. Maksimalan iznos financiranja je 14.000 KM, dok je moguće trajanje projekta do osam mjeseci.

Općina Stari Grad Sarajevo ima iznimno dobro razvijen monitoring sustav, koji je nakon sudjelovanja u LOD projektu usvojila i dalje redovito primjenjuje za sve projekte financirane kroz javni poziv. Ovo podrazumijeva redovite monitoring posjete svaka dva mjeseca za sve OCD projekte, sačinjavanje monitoring izvješća, isplatu sredstava u više tranši, gdje potrošnja prve tranše i uredno monitoring izvješće podrazumijevaju uplatu sljedeće tranše i slično.

Grad Banja Luka

Grad Banja Luka izdvaja se među partnerskim JLS zbog značajnog povećanja sredstava u proračunu za financiranje OCD te dobre prakse u nadzoru nad realizacijom projekata OCD.

U 2019. godini izdvajanja za OCD su povećana na 2.683.500 KM, što je povećanje od 4,90% u odnosu na 2.552.000 KM, koliko je izdvojeno u 2018. godini.

OCD se za sredstva mogu prijaviti na javne pozive za sufinansiranje projekata udruga građana, projekata kulturno-umjetničkog stvaralaštva, projekata sportskih organizacija, projekata u oblasti turizma i projekata u oblasti braniteljsko-invalidske zaštite. Postupak javnog poziva, uvjeti i kriteriji za dodjelu sredstava propisani su Pravilnikom o sufinansiranju projekata udruga građana putem javnog poziva („Službeni glasnik Grada Banja Luka“, broj: 06/17). Sredstva se, osim u slučaju braniteljskih organizacija, dodjeljuju samo najbolje ocijenjenim projektnim prijedlozima.

Grad Banja Luka povećao je i maksimalni iznos koji se može izdvojiti po projektu sa 8.000 KM u 2018. godini na 20.000 KM u 2019. godini. Projekti se mogu realizirati u razdoblju do 12 mjeseci. Od 2019. godine Grad Banja Luka organizira obuke za pisanje projektnog prijedloga, kao vid potpore za OCD kako bi se mogli pripremiti i prijaviti na javni poziv za dodjelu sredstava, a kada javni poziv bude objavljen, organiziraju se info-dani na kojima se zainteresirane udruge informiraju o uvjetima i procedurama prijave.

Grad Banja Luka: Povećanje izdvajanja sredstava za realizaciju projekata organizacija civilnog društva

The screenshot shows a web browser window with the URL 'banjaluka.rs.ba'. The page title is 'Rebalansom budžeta više sredstava za projekte NVO sektora - Grad Banja Luka'. The navigation menu includes 'Dobrodošli u Banju Luku', 'Mapa projekata', 'Linkovi', 'ISO 9001:2015', 'Činica', 'Latnica', and 'English'. The main content area features the date '04.04.2019.' and the article title 'Rebalansom budžeta više sredstava za projekte NVO sektora'. The article text discusses the rebalancing of the city budget to increase funding for NVO projects, mentioning a meeting with representatives of NVOs and the city administration. It also mentions the importance of supporting the youth sector and the role of NVOs in providing services to citizens.

Resorni gradski odjeli prate provedbu projekata OCD putem periodičnih i finalnih programskih (narativnih) i financijskih izvješća. Grad je standardizirao obrasce za programsko i financijsko izvješćivanje. Povremeno, nadzor nad realizacijom projekata vrši se i odlaskom na teren, odnosno posjetima organizacijama ili određenim aktivnostima projekta.

Općina Rudo

Općina Rudo je za kratko vrijeme napravila veliki napredak u razvijanju projektnog pristupa dodjeli sredstava i praćenju provođenja projekata putem posjeta organizacijama i mjestima realizacije projekata.

Rudo: Usvojena Odluka o dodjeli sredstava organizacijama civilnog društva

Općina Rudo dodjeljuje oko 51% sredstava namijenjenih OCD putem LOD metodologije, odnosno projektnog pristupa. Sredstva se dodjeljuju na temelju Odluke o načinu odabira projekata nevladinih i neprofitnih organizacija po LOD metodologiji („Službeni glasnik Općine Rudo“, broj: 5/18). Prije objavljivanja javnog poziva, općina na sastanku konzultira OCD o prioritetima za financiranje projekata. Prioriteti se definiraju unutar oblasti koje su određene Strategijom razvitka Općine Rudo.

OCD se o pravilima i uvjetima javnog poziva informiraju tijekom „otvorenog dana“ o javnom pozivu.

Maksimalni iznos granta je 20.000 KM, pri čemu je u 2019. godini ovaj iznos dobila jedna organizacija, dok su ostalim organizacijama dodijeljeni grantovi do 6.000 KM. Financirani projekti moraju se realizirati do kraja tekuće godine, što je u odnosu na datum donošenja odluke značilo maksimalno devet mjeseci.

Općina Rudo razradila je Smjernice za podnositelje prijedloga projekata i odabir projekata, kao i obrasce za izvješćivanje, na temelju prijedloga definiranih LOD metodologijom.

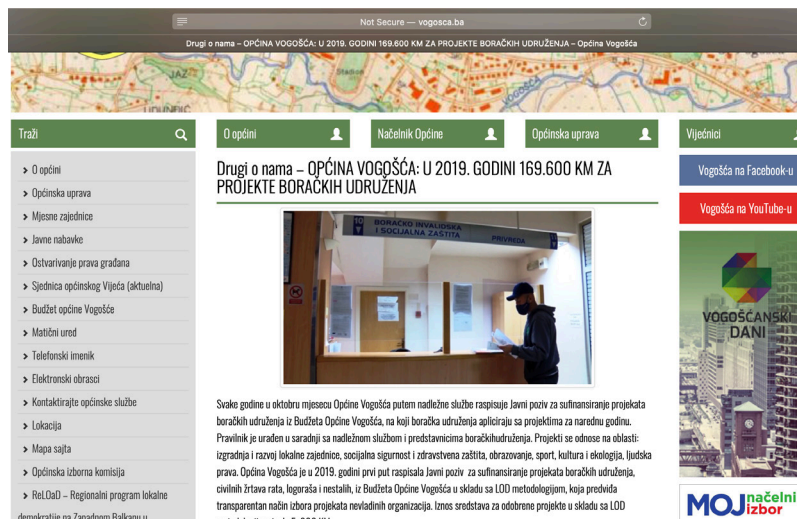
Općina vrši nadzor nad realizacijom projekata putem monitoring posjeta organizacijama i kroz finalna programska i financijska izvješća.

Općina Vogošća

Općina Vogošća izdvaja se značajnim povećanjem izdvajanja proračunskih sredstava za OCD. U 2019. godini za rad i projekte OCD bilo je namijenjeno 514.000 KM, odnosno sredstva su povećana za čak 26,5% u odnosu na prethodnu godinu.

Skoro 60% sredstava dodjeljuje se na temelju javnog poziva i primjenom LOD metodologije. Na ovaj se način od 2019. godine dodjeljuju sredstva i za braniteljske i sportske organizacije. Najviše sredstava izdvaja se za sportske organizacije.

Općina Vogošća: U 2019. godini 169.600KM za projekte braniteljskih udruga na projektnoj osnovi

Maksimalan iznos granta za udruge je 30.000 KM, pri čemu su grantovi ove visine dodjeljivani sportskim udrugama, dok su grantovi za ostale udruge bili znatno manji i kretali su se do 10.000 KM. Trajanje projekata je ograničeno na najviše deset mjeseci.

OCD podnose finalno programsko i finansijsko izvješće o realizaciji projekta, a povremeno službenici općine posjećuju odabrane aktivnosti radi praćenja.

2.2 Rezultati u oblasti Uključivanje građana i organizacija civilnog društva u procese donošenja odluka na lokalnoj razini

Javnost rada i informiranje: Dostavljeni podatci u oblasti Uključivanje građana i OCD u procese donošenja odluka pokazuju da sve JLS koriste internet stranicu kao osnovni način komunikacije s građanima i OCD, a uz nju i druge medije za komunikaciju.

Analizom je promatrana dostupnost ključnih dokumenata od značaja za građansko sudjelovanje i sudjelovanje OCD u donošenju odluka. Analizirano je jesu li na internet stranici (engl. home page) lako dostupni linkovi na sljedeće dokumente: strategija razvitka s operativnim planovima i izvješćima, proračun i izvješća o izvršenju proračuna, proračun za građane kojima se na jednostavan i zanimljiv način prikazuju planovi JLS, te godišnji plan rada gradonačelnika, odnosno načelnika. Ključni kriterij je bio da link jasno upućuje na traženi dokument i da je dokument ili podstranica na kojoj se on nalazi lako dostupan (jednim klikom).

Tablica 2: Dostupnost ključnih dokumenata na internet stranici JLS

	Strategija razvitka	Proračun za tekuću godinu	Izvješća o realizaciji strategije razvitka	Izvješća o izvršenju proračuna	Proračun za građane i infografike	Godišnji plan gradonačelnika/ načelnika
Banja Luka	•	•	•	•	•	
Bijeljina	•	•	•	•	•	•
Bratunac	•	•	•			
Brod	•	•	•			
Centar Sarajevo	•	•	•	•	•	
Gradačac	•	•	•	•	•	•
Jablanica	•	•				
Kakanj	•	•	•	•		
Maglaj	•	•	•			
Modriča	•	•				•
Pale	•	•		•		
Rudo	•		•			
Sokolac	•	•				
Stari Grad Sarajevo		•		•	•	•
Teslić	•	•	•		•	
Tešanj	•	•	•	•	•	•
Travnik	•	•	•	•		•
Trebinje	•	•	•	•		
Tuzla	•	•	•	•	•	•
Vitez	•					
Vogošća		•		•		

Osim toga, općine i gradovi navode da su na internet stranicama dostupni e-registri administrativnih postupaka, kao i procedure i obrasci za podnošenje zahtjeva za slobodan pristup informacijama.

U odgovorima partnerskih JLS malo je informacija o prilagođavanju ili osmišljavanju novih medija za komunikaciju s osobama s invaliditetom. Pristupačnost informacija jedna je od obveza koju nalaže Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom, kao i domaći zakonski okvir. Iako su internet stranice i publikacije dostupne osobama s oštećenjem sluha, a slijepe i slabovidne osobe mogu pristupiti dijelu sadržaja internet stranica putem vlastitih

softvera, Općina Maglaj, Grad Bijeljina i Općina Stari Grad Sarajevo naveli su da su u tijeku ili uskoro planiraju obuke određenog broja službenika za korištenje znakovnog jezika kako bi se olakšala komunikacija s osobama s oštećenjem sluha, dok su u Općini Travnik dva službenika osposobljena za komunikaciju znakovnim jezikom. U okviru Projekta općinskog ekološkog i ekonomskog upravljanja (MEG), koji je provodio UNDP, uz potporu Vlade Švicarske, publikacije proračun za građane i infografike su prilagođene za softver koji koriste slijepe i slabovidne osobe (Teslić, Tešanj, Gradačac).

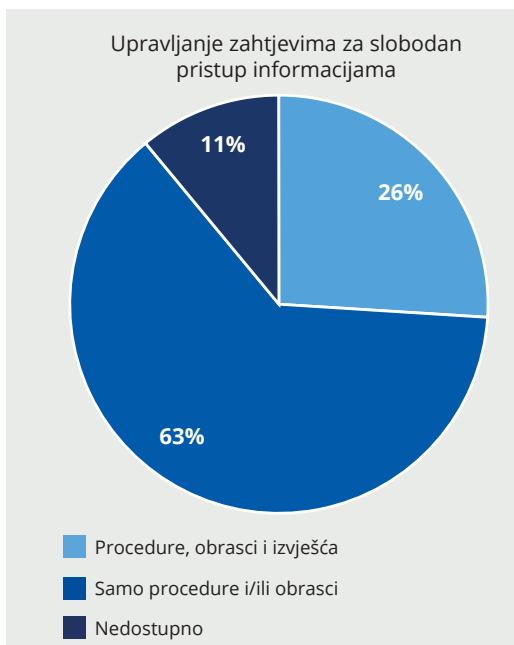
U pojedinim općinama i gradovima razvijen je raznolik spektar mehanizama komunikacije (Banja Luka, Bijeljina, Centar Sarajevo, Kakanj, Maglaj, Trebinje i drugi), a većina ih koristi informativne biltene, medije i društvene mreže.

Tabela 3: Mediji koje JLS koriste u komunikaciji sa građanima

	Tiskani ili elektronički bilten	Viber zajednica	Medijski prijenosi	Sustav 48/72	Društvene mreže	Internet i mobilne aplikacije	Pitajte gradonačelnika/ načelnika	Prijava sumnje na korupciju (internet)
Banja Luka	•	•	•	•	•	•	•	•
Bijeljina	•		•	•	•	•	•	•
Bratunac	•							•
Brod			•		•		•	•
Centar Sarajevo	•		•		•	•	•	•
Gradačac			•	•	•	•	•	•
Jablanica				•		•	•	
Kakanj			•	•	•	•	•	•
Maglaj	•		•	•	•	•	•	•
Modriča	•				•			•
Pale	•				•			•
Rudo			•		•	•	•	•
Sokolac	•		•		•		•	•
Stari Grad Sarajevo	•			•	•	•		•
Teslić	•				•	•	•	•
Tešanj	•		•	•	•	•	•	•
Travnik	•			•	•		•	•
Trebinje	•	•	•	•	•	•	•	•
Tuzla			•	•	•			•
Vitez					•		•	
Vogošća			•		•		•	

Kada je riječ o slobodi pristupa informacijama, promatrano je imaju li JLS lako dostupne napatke/ procedure i obrasce, kao i izrađuju li redovito izvješća o postupanju po zahtjevima građana. Sve navedene uvjete ispunjava pet JLS (Bijeljina, Centar Sarajevo, Maglaj, Teslić i Tuzla), dok ostali ispunjavaju bar jedan od navedenih zahtjeva ili o ispunjenju zahtjeva nisu dostavile informacije. U dvije općine procedure i informacije o ovoj oblasti su dostupne samo na izravan zahtjev u općinskoj upravi, dok na internet stranici nema nikakvih informacija o tome (Brod i Sokolac).

Grafikon 7: Upravljanje zahtjevima za slobodan pristup informacijama

Sudjelovanje građana i OCD u radu općinskog vijeća i radnim tijelima gradonačelnika / načelnika:

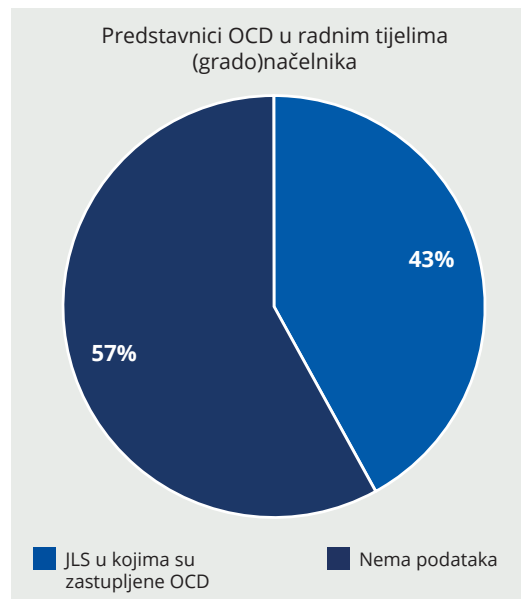
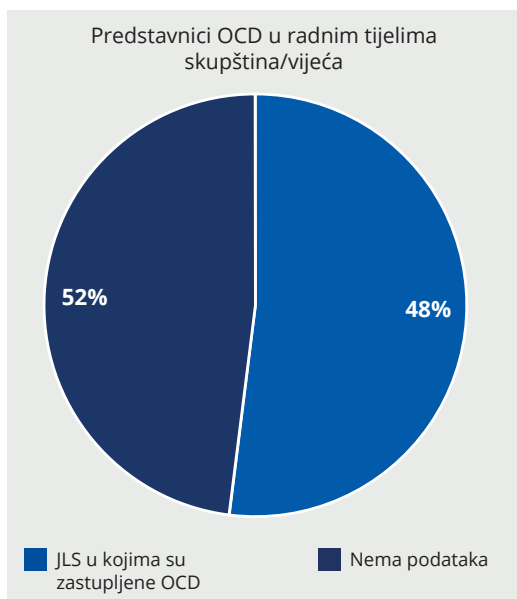
Kada je riječ o komunikaciji s općinskim vijećima i vijećnicima, ona nije u tolikoj mjeri sustavno uređena. Postoje mediji za komunikaciju putem kojih im se mogu postaviti pitanja (mailom, podneskom ili izravno rukovodstvu vijeća). Komunikacija se najčešće odvija u privatnim kontaktima između vijećnika i građana, a neki od ovih upita se postave i tijekom sjednica vijeća kao vijećnička pitanja. U tom slučaju i građani dobiju odgovor na ova pitanja. Poslovnici o radu uglavnom predviđaju obvezu vijećnika da budu nazočni zborovima građana, ali podatci o takvoj praksi i njezinim rezultatima nisu dostavljeni. Tek pojedine JLS uvele su „građanski sat“ kao sustavni i službeni kanal komunikacije s građanima u određenom terminu (Gradačac, Maglaj, Tešanj), a neke skupštine učinile su dostupnim mail adrese vijećnika (Banja Luka, Bijeljina, Tešanj). Odgovori na pitanja građana i vijećnička pitanja dostupni su putem internet stranice javnosti u malom broju slučajeva.

Akti većine vijeća predviđaju mogućnost sudjelovanja vanjskih članova u radnim tijelima, a postojanje prakse sudjelovanja OCD u članstvu radnih tijela potvrdilo je jedanaest JLS, dostavljanjem dokumentacije o članstvu u odborima i povjerenstvima. Sudjelovanje ranjivih skupina u ovim tijelima potvrđeno je u sedam vijeća (Banja Luka, Bijeljina, Gradačac, Rudo, Tešanj, Trebinje i Tuzla). Rad vijeća prema statutima i poslovnicima je javan i sva omogućavaju sukladno tehničkim i prostornim mogućnostima nazočnost sjednicama na zahtjev. Ipak, postoji i naprednija praksa uključivanja OCD u rad vijeća, poput akreditiranja OCD za praćenje rada povjerenstava vijeća (Banja Luka). Pojedina vijeća materijale za sjednice čine dostupnim putem internet stranice ili ih dostavljaju izravno mjesnim zajednicama i OCD.

Kada je riječ o radnim tijelima gradonačelnika, odnosno načelnika, devet JLS dostavilo je podatke o sudjelovanju OCD u radnim tijelima (Banja Luka, Bijeljina, Brod, Centar Sarajevo, Maglaj, Modriča, Tešanj, Trebinje, Tuzla), a radi se o raznovrsnom spektru radnih tijela, od partnerstava za lokalni razvitak, do specifičnih tematskih povjerenstava za socijalna pitanja, obrazovanje, turizam i sl. Pet od navedenih općina i gradova potvrdilo je i sudjelovanje ranjivih skupina u ovim tijelima.

Osiguranje jednakopravnosti spolova rijetko je kriterij prilikom formiranja radnih tijela. Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH predviđa najmanje sudjelovanje 40% manje zastupljenog spola kako bi se sudjelovanje u odlučivanju smatralo jednakopravnim. Ispunjenje ovog kriterija potvrđeno je u jednom radnom tijelu u Banjoj Luci (od pet za koje su dostavljeni podatci), te četiri radna tijela u Bijeljini, gdje je u potpunosti ili približno ostvaren ovaj kriterij (Partnerska skupina za društveni razvitak – 48% sudjelovanje muškaraca, Radna skupina za obrazovanje i zapošljavanje – 40% sudjelovanje žena, Radno tijelo za građanske inicijative – 38% sudjelovanje muškaraca, Koordinacijsko tijelo za Strategiju razvitka grada – 38% sudjelovanje žena) ili u Maglaju u Skupini za društveni razvitak u okviru lokalnog razvojnog partnerstva (ravnomyerna zastupljenost oba spola) i Radne skupine za izradu strategije razvitka turizma (deset žena i devet muškaraca) i Trebinju (Radna skupina za izradu akcijskog plana zapošljavanja – pet žena i šest muškaraca). U jednom broju rješenja primjetan je vrlo mali broj žena u vijećima za ekonomski razvitak i sport. Treba napomenuti i da su pojedine JLS kao argument dostavile rješenja tijela u čijem članstvu su uglavnom žene (obično radna tijela za socijalna pitanja), što se nije moglo uzeti u obzir jer se kriterij odnosi na jednakopravnu zastupljenost oba spola.

Grafikoni 8 i 9: Sudjelovanje OCD u radnim tijelima vijeća i gradonačelnika, odnosno načelnika

Komunikacija s OCD: Sve partnerske JLS vode evidenciju ili baze podataka o OCD koje su registrirane na području njihove općine, odnosno grada i redovito ili povremeno održavaju sastanke s predstavnicima OCD (podatci za Općinu Vogošća nisu dostupni). Pojedine općine i gradovi objavljuju informacije o projektima OCD na svojim internet stranicama.

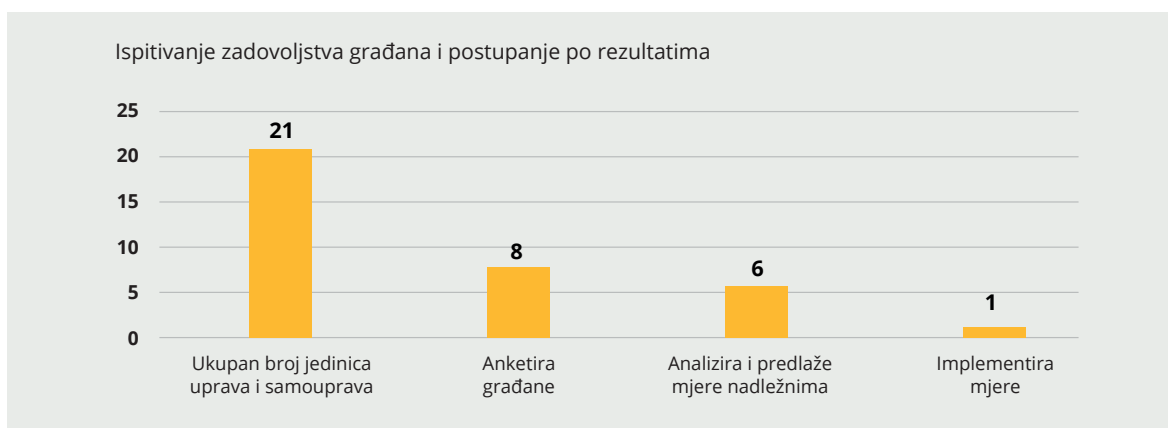
Nekoliko JLS navelo je i zajedničku realizaciju inicijativa s OCD koje se odnose na uređenje grada, izgradnju dječjih igrališta, biciklističkih staza, obnovu planinarskog doma, kvalitetu života građana starije životne dobi, potporu osobama s invaliditetom i djeci s poteškoćama u razvoju, zaštitu okoliša, te različite gospodarske i kulturne manifestacije (Banja Luka, Bijeljina, Centar Sarajevo, Gradačac, Pale, Rudo, Tešanj, Trebinje).

Postojanje procedura i praksi za sudjelovanje građana: Sudjelovanje građana u donošenju odluka propisano je statutima i drugim aktima (pravilnicima i odlukama koje reguliraju specifične oblike sudjelovanja građana). Sve JLS organiziraju zakonom obvezatne javne rasprave (statut, proračun, prostorno-planska dokumentacija). Osim toga, pojedine općinske i gradske uprave dostavile su podatke o organiziranju namjenskih tematskih konzultacija o drugim aktima i pitanjima od javnog interesa, a omogućavaju i konzultacije o aktima elektroničkim putem – postavljanjem nacрта akata na internet stranicu i omogućavanjem dostavljanja komentara putem maila (Banja Luka, Bijeljina, Centar Sarajevo, Rudo, Stari Grad Sarajevo, Tešanj, Trebinje, Vitez). Sve JLS omogućavaju podnošenje pritužbi, pohvala i sugestija u vezi s radom javne uprave.

Kada je riječ o povratnoj informaciji građanima, informacija o prihvaćenim prijedlozima na javnim raspravama nalazi se u izvješću o organiziranoj javnoj raspravi s obrazloženjima i u obrazloženju akata koji se razmatraju na sjednicama vijeća. Povratna informacija na podnesene inicijative dostavlja se izravno podnositelju. Također, kroz elektroničke vidove komunikacije (sustav 48/72 sata, pritužbe i sugestije) pojedina rješenja omogućavaju uvid u postupanje JLS u vezi s podnesenom pritužbom. Pritužbe i sugestije podnesene u uredima za rad s građanima se uglavnom analiziraju i zaključci se dostavljaju gradonačelniku, odnosno načelniku općine ili nadležnoj organizacijskoj jedinici, s tim da je broj pritužbi podnesenih na taj način relativno mali.

Neke JLS provode ankete (Bijeljina, Centar Sarajevo, Gradačac, Maglaj, Teslić, Tešanj, Trebinje, Tuzla) i analiziraju podatke, izrađuju izvješća, te zaključke dostavljaju općinskom, odnosno gradskom rukovodstvu, nadležnim organizacijskim jedinicama, komunalnim poduzećima i ustanovama. Neke JLS definiraju i mjere za postupanje i prate njihovu realizaciju (Bijeljina, Centar Sarajevo, Gradačac, Tešanj, Trebinje, Tuzla), a Grad Bijeljina izvijestio je i o realizaciji konkretnih mjera i projekata za unapređivanje oblasti ispitivanih anketom.

Grafikon 10: Anketiranje građana, analiza i postupanje po nalazima (na temelju dostavljenih informacija)

JLS ne vode rodno osjetljivu statistiku o sudjelovanju građana u donošenju odluka.

Pored toga što veliki broj JLS ima mogućnost online provjere statusa njihovog predmeta, neke JLS su razvile i druge online alate koji će unaprijediti rad službi i komunikaciju s građanima. Tako npr. Općina Kakanj ima uspostavljen e-matičar - online sustav za prijavu vjenčanja, Općina Centar Sarajevo je u procesu razvitka alata e-beba koji će pomoći roditeljima da bez velikih administrativnih procedura, jednostavno i uz manje troškove prijave svoje novorođenče i dobiju odgovarajuće dokumente.

2.2.1 Primjeri najbolje prakse u oblasti Uključivanje građana i organizacija civilnog društva u procese donošenja odluka na lokalnoj razini

U nastavku su izdvojene odabrane informacije o praksama pet JLS koje su dobile najveći broj bodova u oblasti Uključivanje građana i OCD u procese donošenja odluka na lokalnoj razini. Ovakvi rezultati ostvareni su uglavnom zahvaljujući:

- ▶ velikom broju medija za informiranje građana,
- ▶ velikom broju medija za komunikacije s OCD i građanima u donošenju odluka,
- ▶ davanju povratne informacije građanima o datim sugestijama i pokrenutim inicijativama,
- ▶ dostupnosti informacija na zvaničnoj internet stranici JLS i postojanju elektroničkih medija za komunikacije i mobilnih aplikacija,
- ▶ postojanju medija za komunikacije i mehanizama sudjelovanja OCD i građana u donošenju odluka općinskih vijeća.

Grad Bijeljina

Grad Bijeljina koristi različite medije za informiranje građana o svojim aktivnostima i uslugama (tiskani bilten, internet stranicu, naloge na društvenim mrežama – Facebook, Twitter, Instagram, mobilne aplikacije). Mediji redovito izvješćuju o aktivnostima grada, a s jednom od lokalnih TV postaja se, nakon procesa javne nabave, sklapa ugovor na godišnjoj razini za snimanje osam tematskih reportaža/emisija o aktualnim projektima i aktivnostima gradske uprave, s ciljem boljeg informiranja građana.

Osim mogućnosti prijave i zahtjeva nadležnim službama, građanima su na raspolaganju i elektroničke aplikacije i kanali, poput: „Sustav 48“ za prijavu komunalnih problema, servis Pitajte gradonačelnika, E-matičar za traženje izvoda iz matičnih knjiga i online registar administrativnih postupaka.

Od ukupno 17 radnih tijela općinskog vijeća (povjerenstva, odbori, vijeća), 11 radnih tijela u svome sastavu ima predstavnike civilnog društva⁴. Predstavnici OCD i ranjivih skupina uključeni su i u rad savjetodavnih tijela gradonačelnika.

⁴ Predstavnici ranjivih skupina uključeni su u rad Odbora za poljoprivredu (predstavnik povratnika), Heraldickog povjerenstva (predstavnik povratnika), Odbora za mjesne zajednice (predstavnik OSI), Odbora za kulturu (predstavnik povratnika i predstavnik izbjeglih i raseljenih osoba), Povjerenstva za mlade (predstavnik izbjeglih i raseljenih osoba) i Povjerenstva za jednakopravnost spolova (predstavnik borbe za prava žena).

Ono što posebno izdvaja Grad Bijeljina u odnosu na druge ReLOaD partnerske JLS jeste uspostavljena praksa redovitog online anketiranja građana o aktualnim pitanjima koja su značajna za unapređivanje kvalitete života u toj lokalnoj zajednici. U 2019. godini provedeno je osam anketa s više od 5.000 građana. Kroz analizu anketa identificirani su prioriteti, od kojih je neke gradska uprava već realizirala, a ostale uvrstila u svoje planove rada. Na službenoj internet stranici Grada Bijeljina postavljene su analize svih anketa koje su realizirane s građanima.

Neke od provedenih anketa su:

Urbana mobilnost – Zadovoljstvo građana pješačkom i biciklističkom infrastrukturom u gradu – provedena u rujnu 2019. godine. U anketi je sudjelovalo 1.015 građana. Rezultat ankete: Pilot-projekt – izgrađeno 360 m suvremene biciklističke staze s jasnom prometnom signalizacijom; nabavljeno 13 parking-postolja za bicikle koji su postavljeni ispred devet javnih institucija (realizirano: prosinac 2019).

Anketa sa mladima – Trend odlaska mladih – u travnju 2019. godine. U anketi je sudjelovalo 100 mladih. Organizirane su radionice s mladima, definirani prioriteti utemeljeni na rezultatima ankete i date preporuke Gradu Bijeljina kako unaprijediti kvalitetu života mladih. Rezultat: Organizirana poduzetnička obuka, podržano osnivanje deset novih biznisa iz proračuna Grada Bijeljina.

Grad Bijeljina: Analize provedenih anketa javno su dostupne putem web-stranice Grada

The screenshot shows the official website of the City of Bijeljina. At the top, there is a navigation menu with links for 'Актуелно', 'Водич', 'Документи', 'Градоначелник', 'Градска управа', 'Скупштина', and 'Контакт'. Below the navigation is a banner for the official internet presentation of the City of Bijeljina. The main content area features a section titled 'Учешће грађана у процесу доношења одлука - анализе анкета'. Below this title is a table listing various surveys and their download statistics:

Анализа анкете о шеталишту поред Дашнице – новом туристичком бренду Града	129.9KB
Анализа анкете о ставовима грађана о затварању центра Бијељине за саобраћај моторних возила	474.12KB
Анализа анкете са студентима "Да ли је ВиХ њихова будућност?"	691.11KB
Анализа резултата анкетања становника Града Бијељина у склопу обиљежавања Европске седмице мобилности	424.87KB
Анализа анкетног упитника за привредника Града Бијељина	473.26KB
Грађанском иницијативом до бољег квалитета живота	423.95KB
Сајам средњих школа и занимања - анализа анкете	528.42KB

Gradska uprava Grada Bijeljina redovito ažurira bazu podataka OCD, organizira tematske sastanke s civilnim društvom i razmatra njihove inicijative. Tako je u gradskom parku u Bijeljini, uz partnerstvo Gradske uprave Grada Bijeljina, Rotari kluba i privatnog sektora izgrađeno inkluzivno igralište za djecu s poteškoćama u razvoju i bez poteškoća u razvoju, a izgrađena je i javna česma prilagođena osobama s invaliditetom i s pristupom za kućne ljubimce.

Prilikom usvajanja strateških ili planskih dokumenata (proračun, strategija razvitka, urbanistički plan...), kao i prilikom rješavanja

pitanja od važnosti za sve građane (npr. prolazak autoputa kroz Semberiju; izgradnja nasipa za zaštitu od poplava), Grad Bijeljina organizira javne rasprave za zainteresirane, odnosno ciljne skupine. Za javne rasprave redovito se objavljuje informacija putem lokalnih novina, portala, na internet stranici Grada Bijeljina, kao i putem poziva u pisanoj formi.

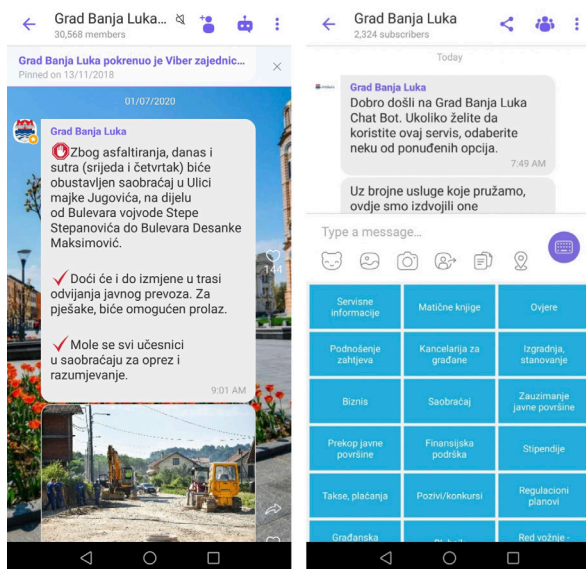
Tijekom procesa revizije Strategije razvitka Grada Bijeljina, kako bi se ona uskladila s ciljevima održivog razvitka/Agendom 2030, organizirane su široke konzultacije s predstavnicima OCD, privatnim sektorom, akademskom zajednicom, institucijama i organizacijama u oblasti kulture, sporta, turističkim organizacijama, mjesnim zajednicama, javnim ustanovama i poduzećima. Na sastancima su se usuglašavali strateški fokusi i ciljevi na kojima će se temeljiti revidirana Strategija razvitka, što je rezultiralo činjenicom da je pristiglo ukupno 27 projektnih prijedloga, uglavnom od OCD i javnih institucija/poduzeća, od kojih je 20 bilo moguće uvrstiti u finalni dokument, dok je sedam prijedloga stavljeno u Aneks Strategije razvitka Grada Bijeljina (rezervnu listu), jer nije bilo realne osnove za njihovu primjenu u naredne dvije godine.

Sa ciljem osiguravanja većeg sudjelovanja građana u procesima donošenja odluka, Grad Bijeljina je uspostavio tri sektorske skupine, koje se temelje na tri stuba održivog razvitka: sektorsku skupinu za društveni razvitak, sektorsku skupinu za ekonomski razvitak, odnosno gospodarsko vijeće i sektorsku skupinu za ekološki razvitak. Navedene skupine sačinjene su od internih i eksternih članova, uglavnom predstavnika OCD, gospodarskog sektora, javnih ustanova i poduzeća, koji se bave relevantnim oblastima. Skupine se konzultiraju ili su uključene u izradu svih značajnih razvojnih dokumenata, a pokreću i inicijative koje se odnose na poboljšanje kvalitete života građana, npr. uvođenje novih zanimanja u srednje stručne škole, pogodnosti za poslovanje gospodarskih subjekata na području grada, uspostava novih sadržaja za građane itd.

Grad Banja Luka

Uz veliki broj medija za informiranje građana, **Grad Banja Luka** je od rijetkih JLS koja je uspostavila Viber zajednicu. Zajednica broji više od 30.000 članova, koji se tim putem informiraju o

Grad Banja Luka: Viber zajednica i chat bot

aktivnostima administracije i dešavanjima u gradu. Zajednica je 2019. godine nadograđena chat-botom, koji omogućava brz i jednostavan pristup velikom broju informacija i servisa Gradske uprave Grada Banja Luka, kao što su: adresar s kontaktima gradonačelnika, Skupštine Grada Banja Luka, Pauk-službe itd.; informacije o pristojbama, stipendijama, registraciji poduzetnika, regulacijskim planovima, upisu djece u matične knjige rođenih itd. Viber zajednica funkcioniše kao jednosmjerni medij putem kojeg Grad Banja Luka komunicira s ciljanom javnošću, plasirajući skoro svakodnevno tekstove, grafičke, foto ili video-informacije o aktivnostima na području grada, a povremeno se organiziraju i ankete ili odabiri određenih idejnih rješenja, npr. odabir idejnih rješenja za izgled gradskih klupa i česma u okviru projekta „Male intervencije“.

Tiskani bilten, koji je dostupan i u elektroničkoj formi, tiska se periodično u 50.000 primjeraka i besplatno dijeli građanima. Informacije se građanima plasiraju i putem društvenih mreža. Gradska uprava ima svoje naloge na Facebook, Twitter i YouTube kanalu i surađuje s više od 30 medijskih kuća, kojima se svakodnevno dostavlja plan aktivnosti za naredni dan, kako bi ih mogli pratiti i o njima obavijestiti građane.

Aplikacija Građanska patrola omogućava građanima da prijave komunalne nepravilnosti koje je potrebno sanirati (neispravna prometna signalizacija, divlje deponije, neispravni kontejneri itd.). Aplikacija je besplatna i dostupna je putem platformi Play store i App store.

Svi važniji dokumenti dostupni su na internet stranici grada, kao i elektronički registar svih usluga koje pruža Gradska uprava Grada Banja Luka, te interaktivna mapa svih realiziranih projekata Grada Banja Luka, godišnji programi iz komunalne i prometne infrastrukture i regulacijski planovi. Obrasci za slobodan pristup informacijama dostupni su u holu Gradske uprave Grada Banja Luka i na internet stranici, a nadležna organizacijska jedinica Gradske uprave Grada Banja Luka izrađuje mjesečna i godišnja izvješća o postupanju sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama i dostavlja ih gradonačelniku.

Na inicijativu OCD formiran je, rješenjem gradonačelnika, Programski savjet Doma omladine u čijem sastavu su predstavnici Grada Banja Luka, civilnog i gospodarskog sektora. Savjet je izradio Strateški plan rada, te Pravilnik o upravljanju i korištenju prostora Doma omladine kako bi se unaprijedili uvjeti za rad i povećala kvaliteta sadržaja u Domu omladine. Osim toga, na inicijativu OCD uspostavljene su besplatne usluge za djecu i mlade po mjesnim zajednicama na teritoriju grada, kao i Protokol za prepoznavanje i rad s darovitom djecom. Zajedničkom inicijativom Grada Banja Luka i civilnog društva umrežene su udruge čije su aktivnosti usmjerene na osobe treće životne dobi, te su njihove aktivnosti sinkronizirane u cilju racionalnijeg korištenja materijalnih resursa i sustavnog pristupa poboljšanju položaja oko 40.000 umirovljenika, koliko ih živi u gradu.

Poslovnik o radu Skupštine grada Banja Luka predviđa sudjelovanje vanjskih članova u skupštinskim radnim tijelima, a posebice se akreditiraju OCD zainteresirane da prate rad skupštinskih povjerenstava i odbora.

Podatci o OCD se redovito ažuriraju, a informaciju o godišnjim aktivnostima udruga i provedenim projektima podržanim iz gradskog proračuna razmatra Skupština grada Banja Luka.

Općina Tešanj

Općina Tešanj izdaje štampani i elektronski bilten na tromjesečnoj osnovi, te za informiranje građana o planovima i tekućim aktivnostima općinskih organa koristi i druge alate, kao što su nalozi na društvenim mrežama, internet stranice i aplikacije za pametne telefone, te komunikaciju s medijima.

Općina ima razvijene obrasce i vodič, kao i kontakt službenika za slobodan pristup informacijama, a na internet stranici općine dostupno je izvješće o postupanju sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama za 2019. godinu.

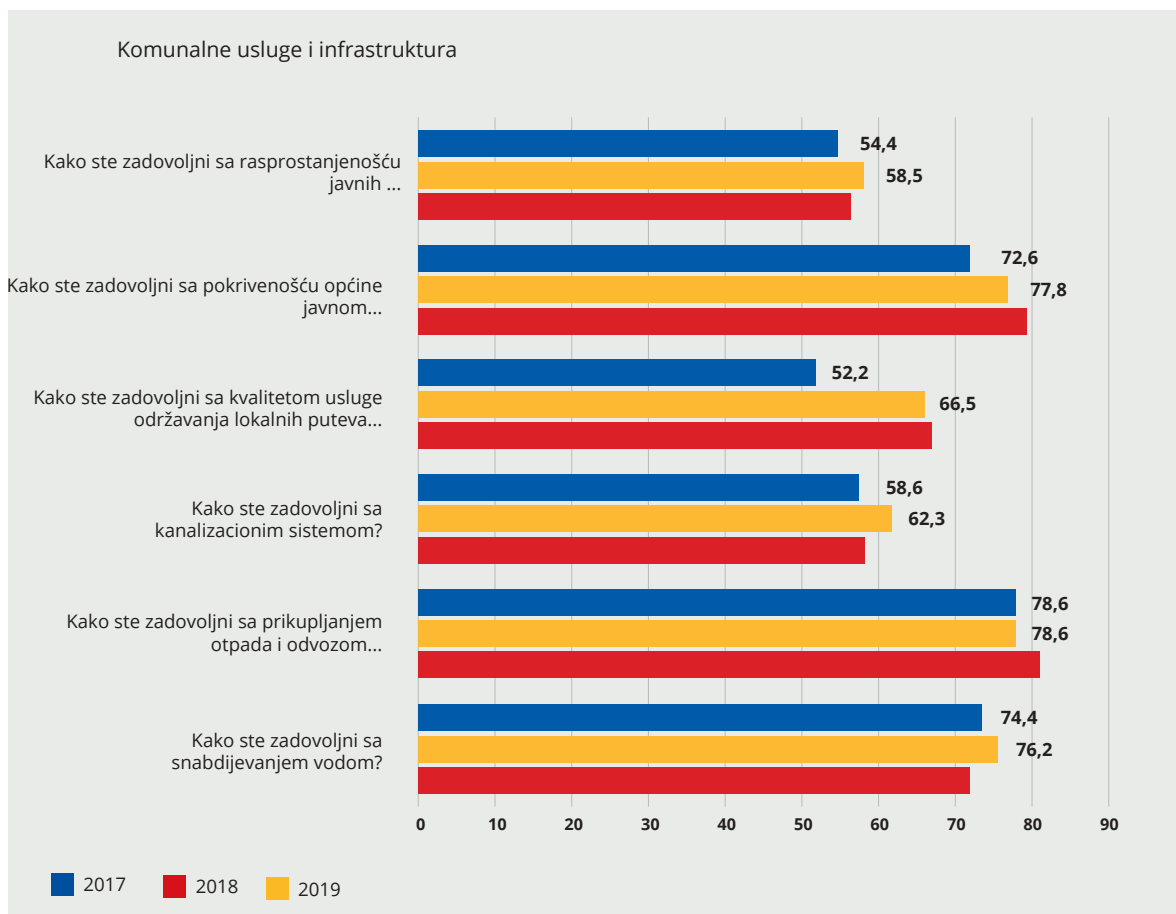
Prilikom odabira kandidata za sudjelovanje u općinskim radnim tijelima vodi se računa o jednakoj zastupljenosti spolova, sudjelovanju OCD i marginaliziranih skupina, a na sastancima općinskog vijeća mogu biti nazočni, uz prethodnu najavu, i predstavnici OCD, bez posebne akreditacije.

Od 2017. godine Općina Tešanj ima uspostavljen i „građanski sat“, koji stanovnici općine mogu koristiti svakog petka kako bi izravno s vijećnicima razgovarali o temama koje ih interesiraju. Građani u svom zahtjevu trebaju naznačiti temu sastanka i mogu predložiti vijećnika s kojim žele razgovarati.

Općina redovito dopunjava i ažurira bazu podataka OCD, organizira info-dane povodom raspisivanja Javnog poziva za dodjelu projekata, te jedanput godišnje analizira rad OCD na području općine. Pored toga, organiziraju se i posebni tematski sastanci i radionice s OCD, na kojima se obrađuju teme kao što su vođenje knjigovodstva, funkcioniranje udruga ili obuke za pisanje i praćenje projekata, s ciljem jačanja ljudskih resursa i olakšavanja rada udruga.

Općina Tešanj redovito prikuplja sugestije, pritužbe i pohvale građana i vrši anketiranje građana, te objavljuje izvješća o provedenim anketama i mjerama poduzetim na temelju rezultata anketa kako bi se usluge unaprijedile.

Općina Tešanj: Ispitivanje zadovoljstva građana

Kao primjer inovativne prakse izdvojen je angažman načelnika Općine Tešanj, koji na Facebook profilu svakodnevno osobno odgovara na pitanja koja postavljaju građani.

Općina Centar Sarajevo

Općina Centar Sarajevo, uz internet stranicu, društvene mreže i medije, za informiranje građana koristi bilten koji se tiska četiri puta godišnje i dostavlja se svim mjesnim zajednicama, centrima za zdravo starenje, ambulancama, te je dostupan na više mjesta u zgradi Općine, te u elektroničkoj verziji.

Općina Centar Sarajevo: Informativni bilten i proračun za građane

GDJE SE RASPOREĐUJE BUDŽETSKI NOVAC?

Prioriteti u proračunu za 2020. godinu su tekući izdaci za obavljanje zakonom predviđenih funkcija, te kapitalni izdaci za koje su utvrđeni prioriteti finansiranja strateškim dokumentima.

RASHODI	61.976.000
TEKUĆI IZDACI (29.740.650)	47,98%
KAPITALNI IZDACI (32.063.520)	51,74%
FINANSIRANJE (120.000)	0,20%
TEKUĆE REZERVE (51.888)	0,08%
UKUPNO	100%

PREDVIĐENA SREDSTVA ZA KAPITALNE PROJEKTE

Za kapitalne izdatke u budžetu Općine Centar Sarajevo za 2020. godinu izdvojeno je 32.063.520 KM (51,74%). Visinom izdvojenih sredstava za kapitalne izdatke u odnosu na cjelokupan budžet može se odrediti u kojoj mjeri je on razvojni.

R.br.	NAZIV KAPITALNOG PROJEKTA	IZNOS U KM
1.	Sanacija i praćenje klistišta	3.525.000
2.	Izgradnja, sanacija i rekonstrukcija lokalnih cesta	3.679.000
3.	Izgradnja škole na Šipju	3.300.000
4.	Nabavka i uređenje zemljišta	2.551.000
5.	Uređenje lokaliteta Šip	1.600.000
6.	Rekonstrukcija, sanacija i izgradnja stepeništa, pješačkih staza i ograda	1.420.000
7.	Izgradnja i uređenje manjih javnih površina, dječjih i ciciban igrališta i sportskih ploha	1.199.000
8.	Izgradnja, sanacija i rekonstrukcija nekategorisanih ulica	1.014.000
9.	Rekonstrukcija, sanacija i izgradnja vodovodne i kanalizacione mreže	1.000.000
10.	Rekonstrukcija Ulice Kranjčevićeva	1.000.000
11.	Rekonstrukcija stadiona Asim Ferhatović Hase	700.000
12.	Izgradnja objekata vodosnabdijevanja rubnih naselja	635.000
13.	Izgradnja, rekonstrukcija, sanacija i održavanje javne rasvjete	570.000
14.	Rekonstrukcija kosog lifta	450.000
15.	Izgradnja objekta Europske kuće kulture i nacionalnih manjina	445.000
16.	Izgradnja stambeno poslovnog objekta na Šipju za ruševince	400.000
17.	Sanacija, rekonstrukcija i izgradnja gasne mreže	310.000
18.	Izgradnja sapobraćajnice Neđžada Mušića	290.000
19.	Uređenje i opremanje javnih prostora	278.300
20.	Vrtić Razigrani dani – vanjsko uređenje	250.000
21.	Obnavljanje, rekonstrukcija i opremanje religijskih objekata	160.000
22.	Izgradnja sportske sale na Višnjiku	100.000
23.	Pomoć održivom povratku	100.000
UKUPNO		24.076.300

Kako bi učinila proračun razumljivijim građanima i naglasak stavila na oblasti koje građane najviše interesiraju, Općina Centar Sarajevo izrađuje i posebnu publikaciju „Proračun za građane“, koja daje osnovne informacije o proračunu, planiranim prihodima i rashodima, te više informacija o programima lokalnog razvitka, razvitka obrazovanja, kulture, potpore mladima, potpore ranjivim skupinama stanovništva.

Putem aplikacije mojCentar građani mogu dostaviti primjedbe, prijedloge i sugestije općinskim službama, prijaviti nepravilnosti za koje smatraju da ih je potrebno rješavati, kao što su komunalni, stambeni ili socijalni problemi. Uz prijavu mogu priložiti i fotografiju, te izabrati točnu lokaciju problema na interaktivnoj mapi. Status prijave građana putem ove aplikacije uvijek je dostupan, te se na mobilnom uređaju po promjeni statusa određene prijave automatski dostavlja obavijest. Građani pitanja mogu poslati i načelniku općine. Dostupni su im i elektronički formulari koje sami mogu ispuniti na svojim računarima, tiskati ih i donijeti u općinu, što štedi vrijeme.

Općina Centar Sarajevo surađuje s građanima i OCD na realizaciji brojnih inicijativa, poput izrade Vodiča za starije osobe, osnivanja i opremanja Centra za zdravo starenje, postavljanja tzv. zelene fasade, uljepšavanja fasada muralima i grafitima i sl. Prilikom izrade Strategije Općine Centar Sarajevo iz oblasti sporta 2019–2022, bile su omogućene i online konzultacije, odnosno prijedlozi i projektni obrasci mogli su se dostaviti i u elektroničkoj formi. Općina Centar Sarajevo uvela je praksu da povremeno putem ankete na internet stranici, ali i društvenim mrežama, uključi građane i na temelju rezultata glasovanja donese odluku o provedbi aktivnosti.

U sklopu projekta borbe protiv korupcije koji realizira Općina Centar Sarajevo, kod info-pulta i ulaza u šalter-salu Matičnog ureda, postavljeni su sandučići s natpisom „Prijavi korupciju“, gdje građani kao korisnici usluga, ali i općinski službenici mogu prijaviti korupciju i ostale nepravilnosti, pri čemu je zajamčena anonimnost osobe koja prijavljuje eventualno koruptivno ponašanje službenika u ovoj lokalnoj zajednici.

Općina izrađuje Godišnje izvješće o primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama i to izvješće je sadržano u godišnjem izvješću o radu Općine Centar Sarajevo. Tijekom 2019. godine ukupno je zaprimljeno 328 zahtjeva za pristup informacijama, od čega je odgovoreno na 320 zahtjeva.

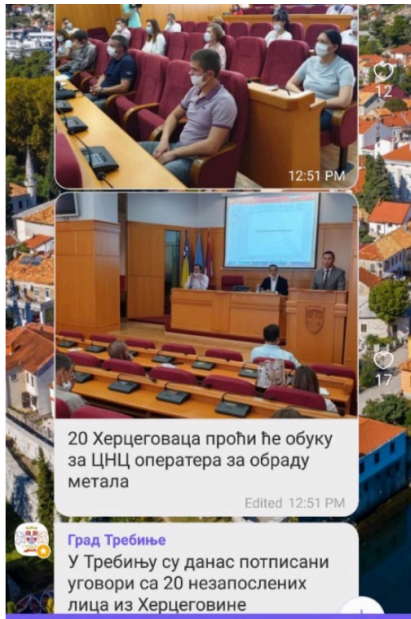
Savjetodavna tijela načelnika – Gospodarsko vijeće, Arhitektonsko vijeće, Zdravstveno vijeće uključuju predstavnike realnog sektora, profesore, stručnjake iz pojedinih oblasti, kao i predstavnike OCD.

Grad Trebinje

Grad Trebinje za informiranje građana koristi internet stranicu, elektronički bilten, društvene mreže, komunikaciju s medijima, ali i Viber zajednicu koja trenutačno ima više od 2.400 korisnika. Putem Viber zajednice građani se dnevno informiraju o aktualnostima u gradu.

Na zvaničnoj internet stranici Grada postoji opcija Pitajte gradonačelnika, a pitanja se mogu postaviti i predsjedatelju, potpredsjedatelju i tajniku Skupštine Grada Trebinje, putem otvorene elektroničke forme. Građani sa Skupštinom Grada mogu komunicirati i preko vijećnika koji na sjednicama Skupštine imaju sat vremena da postave pitanja koja im građani delegiraju.

Grad Trebinje: Viber zajednica

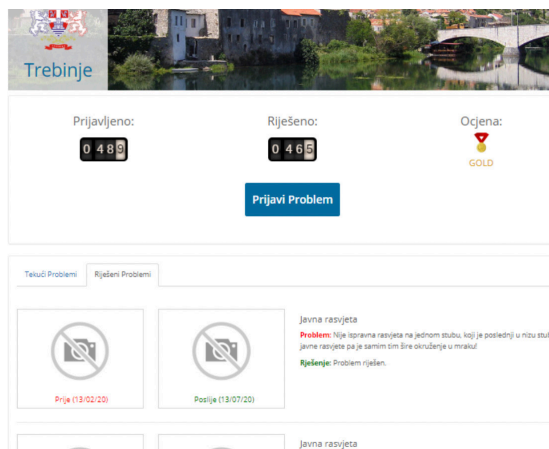
Spisak više od 60 udruga građana i 16 omladinskih organizacija, s njihovim kontaktima, dostupan je na službenoj stranici Grada Trebinje. U okviru Odjela za društvene djelatnosti djeluje koordinator za rad s OCD, koji se informira o novoformiranim udrugama i redovito ažurira bazu postojećih OCD.

Predstavnici OCD uključeni su u više savjetodavnih tijela gradonačelnika, kao što su Privredno vijeće, Gradsko vijeće, Povjerenstvo za kulturu, Povjerenstvo za izradu strategija i Povjerenstvo za sport. JLS ima praksu organiziranja tematskih sastanaka s OCD, pa su tako organizirali više sastanaka s predstavnicima OCD prilikom priprema za realizaciju projekta „Ušće – kamp za mlade“, prilikom pripreme dokumenta „Program razvitka sporta“, kao i prilikom organiziranja sportskih kampova za djecu i omladinu, sportskih i kulturnih manifestacija. OCD su bile aktivno uključene i u donošenje i realizaciju Programa iz oblasti socijalne skrbi. Među inicijativama OCD koje su prihvaćene, JLS je navela inicijativu za obnovu planinarskog doma, rekonstrukciju biciklističke staze, izgradnju dječjih igrališta i kampa za mlade.

JLS jednom godišnje provodi i ankete kojima se mjeri zadovoljstvo građana radom JLS. Anketni listovi dostupni su u Šalter-sali, Centru za dozvole i u svakoj mjesnoj zajednici. Rezultati ankete analiziraju se i dostavljaju svim odjelima Gradske uprave.

Aplikacija E-patrola na jednostavan i dostupan način omogućava dvosmjernu komunikaciju s građanima i prijavu komunalnih nepravilnosti (neispravna prometna signalizacija, oštećenja javnih površina, divlje deponije, neispravni kontejneri, začepljeni slivnici itd.) i da prate kako je Gradska uprava Grada Trebinje postupila po određenoj prijavi. Na aplikaciji E-patrola redovito se prate i objavljuju sve zaprimljene prijave, a moguće je jasno vidjeti koji problem je prijavljen i kako je riješen. U većini slučajeva, prijave su ilustrirane i fotografijama prijavljenih problema i lokacije nakon intervencije gradskih službi.

Grad Trebinje: Aplikacija E-patrola

3. Zaključci

Transparentno financiranje OCD iz proračuna JLS

- ▶ Sve ReLOaD partnerske JLS pokazale su opredijeljenost i učinile značajan napredak u oblasti Transparentno financiranje OCD tijekom trajanja programa.
- ▶ Izdvajanja za OCD se kreću od 1,35% do 5,17% ukupnog proračuna partnerskih JLS. Visina izdvajanja je promjenljiva. Deset gradova i općina koje su dostavile podatke bilježi povećanje izdvajanja za OCD u 2019. u odnosu na 2018. godinu, dok su ostale smanjile izdvajanja.
- ▶ Većina općina još dodjeljuje najveći dio sredstava bez primjene konkurentskog pristupa i LOD metodologije, ali je vidljiv pozitivan trend povećanja udjela koji se dodjeljuje primjenom LOD metodologije. Šest JLS dodjeljuju više od 50% sredstava za OCD putem javnog poziva i konkurentskim pristupom. Analiza nije ulazila u to na koji se način dodjeljuju sredstva koja se dodjeljuju izravno, ali iz pojedinih odgovora moguće je vidjeti da se sredstva dodjeljuju na temelju statusa od posebnog interesa ili drugog pravilnika o dodjeli sredstava.
- ▶ Postupno, ovaj pristup se uvodi i u dodjelu sredstava sportskim organizacijama.
- ▶ Dodjela sredstava projektnim pristupom i javnim pozivom rijetko se primjenjuje kod grantova namijenjenih braniteljskim organizacijama. Čak i kada je to slučaj, iz odluka o dodjeli sredstava nije moguće vidjeti naziv projekta za koji se dodjeljuju sredstva, već se navode nazivi organizacija ili namjena za redovit rad udruge.
- ▶ Šest JLS primjenjuje linearno dodjeljivanje sredstava, pri kojem svi projekti, odnosno organizacije koje su se prijavile na poziv dobijaju sredstva. Ova praksa utječe i na to da se najčešće vrši i korekcija (smanjivanje) traženog iznosa kako bi se sredstva mogla rasporediti svima.
- ▶ Iako se dodjeljuju putem javnog poziva i konkurentskog pristupa, u pet općina i gradova postoji i praksa dodjele relativno malih grantova. U kombinaciji s dodjelom većih iznosa bez projektnog pristupa, ovo može imati značajan negativan učinak na rezultate projekata i korist koju bi trebali ostvariti krajnji korisnici u lokalnoj zajednici.
- ▶ Iako vrlo mali broj općina i gradova konzultira OCD prilikom definiranja prioriteta za godišnje grantove, postoji praksa da se JLS u utvrđivanju prioriteta vode prioritetima integriranih razvojnih strategija ili drugih sektorskih strategija i politika koje su donesene kroz konzultativne procese.
- ▶ Može se zaključiti da sve JLS imaju razvijenu praksu praćenja financijskog utroška sredstava koja dodjeljuju OCD. Neke općine i gradovi samo kontroliraju financijski aspekt realizacije projekta.
- ▶ Većina općina prati realizaciju programskog dijela projekata putem izvješća koja OCD dostavljaju periodično i/ili na kraju projekta. Samo četiri JLS organiziraju namjenske

monitoring posjete korisnicima grantova, na temelju kojih imaju uvid u njihovu učinkovitost i efektivnost. Na ovaj način postoji rizik da efektivnost velikog broja projekata bude manja ili da se poddaci o učincima projekata ne zabilježe adekvatno. Neizravno, ovo može imati i utjecaj u izvješćima o realizaciji lokalnih politika na temelju kojih su definirani prioriteta za dodjelu grantova.

Uključivanje građana i OCD u donošenju odluka na lokalnoj razini

- ▶ Partnerske JLS koriste veliki broj kanala i alata za komunikacije s građanima. U najvećem dijelu radi se o medijima za informiranje građana (internet stranica, medijski nastupi, Viber zajednice itd.), ali sve više su u uporabi i interaktivni mediji, poput društvenih mreža i internet ili mobilnih aplikacija.
- ▶ U većini slučajeva, internet stranice partnerskih općina i gradova omogućavaju uvid građanima u ključne planske dokumente (strategija razvitka, proračun, izvješća o izvršenju proračuna), a na pojedinim internet stranicama građani se mogu upoznati i s planom rada gradonačelnika, odnosno načelnika ili s proračunom za građane i infografikama, koje na zanimljiv način prilagođavaju ključne informacije o razvojnim planovima i potrebama šire javnosti.
- ▶ Omogućavanje pristupačnosti informacijama osobama s oštećenjem vida ili sluha tek je u začetku. Većina općina i gradova nije poduzela posebne korake na ovom planu, dok su pojedine općine obučile ili obučavaju svoje službenike za komunikaciju znakovnim jezikom, a kroz pojedine projekte omogućile su prilagođavanje infografika i proračuna za građane softverima koje koriste slijepe i slabovidne osobe.
- ▶ Kada je riječ o primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama, općine su izradile procedure i obrasce za podnošenje zahtjeva, ali one u nekim slučajeva nisu dostupne građanima. JLS koje pripremaju izvješća o podnesenim zahtjevima, pripremaju ih za internu uporabu, te javnost nije upoznata s tim koliko je zahtjeva podneseno i na koliko je odgovoreno, što bi moglo doprinijeti transparentnosti rada uprave.
- ▶ Većina JLS uključuje predstavnike OCD u radna tijela vijeća i radna tijela gradonačelnika i načelnika. Također, u velikom broju njih vidljiva je praksa da se uključuju i pripadnici ranjivih skupina, ali po načelu da se radi o onim tijelima koja razmatraju specifičnu tematiku koja se odnosi na određenu ranjivu skupinu (npr. povjerenstva za mlade, povjerenstva za jednakopravnost spolova, braniteljsko-invalidsku zaštitu i sl.). Pojedine JLS zauzimaju širi pristup u inkluzivnosti ranjivih skupina, te predstavnike njihovih organizacija uključuju u lokalna razvojna partnerstva ili savjete koji se bave razvojnim pitanjima.
- ▶ Nema dokaza da se jednakopravnost spolova primjenjuje kao kriterij prilikom formiranja radnih tijela. Spolna struktura radnih tijela vijeća velikim dijelom ovisi o spolnoj strukturi vijećnika, ali i kada prostor za to postoji, kada je riječ o tijelima u izvršnoj vlasti, nije vidljivo poštovanje ovog načela. U pojedinim tijelima vidljiva je veća zastupljenost žena, ali se uglavnom radi o onima fokusiranim na oblast socijalne skrbi ili obrazovanja, dok npr. u

pojedininim rješenjima o imenovanju u tijela u oblasti sporta ili gospodarstva, dominiraju muškarci, što ukazuje na značajan utjecaj spola na profesije i oblasti društvenog razvitka u BiH.

- ▶ Pozitivni su trendovi u vođenju evidencije i komunikaciji s OCD, gdje su u većem broju JLS vidljive prakse tematskih sastanaka i konzultacija gradonačelnika i načelnika ili resornih organizacijskih jedinica s predstavnicima OCD. Postoje i inicijative OCD i pozitivan odgovor i JLS i njihova zajednička realizacija u oblastima uređenja grada, izgradnje infrastrukture, socijalne skrbi, zaštite okoliša, te gospodarskog i društvenog razvitka (kultura, sport). Ovo su ujedno i oblasti u kojima JLS već dulje vrijeme pokazuju značajnu otvorenost prema civilnom društvu. I dalje postoji prostor za proširenje suradnje na druge oblasti u kojima suradnja JLS i OCD nije tradicionalno jaka. Pojedine JLS, npr. OCD uključuju u forume za sigurnost građana.
- ▶ Sve JLS imaju bar jedan dokument (statut) kojim propisuju sudjelovanje građana u donošenju odluka, a sve češće se donose pravilnici i odluke kojima se specifični oblici sudjelovanja dodatno uređuju. Sve JLS imaju razvijene i oblike sudjelovanja građana u praksi (javne rasprave, konzultacije, sudjelovanje u radnim tijelima, komunikacija s vijećnicima, internet i mobilne aplikacije, ankete). Nedostaje sistematičan pristup u izvješćivanju građana o učincima njihovog sudjelovanja. Najčešće povratna informacija o prihvaćenim prijedlozima je vidljiva u izvješću s javne rasprave i obrazloženju akta koji se usvaja, te u slučaju individualnih podnesaka, u odgovoru koji općine i gradovi dostavljaju podnosiocu.
- ▶ Pojedine JLS redovito ispituju zadovoljstvo građana svojim uslugama, ali je broj onih koji analiziraju rezultate i donose mjere kojima nastoje unaprijediti stanje utvrđeno anketom manji, a tek jedna JLS dostavila je i dokaze da je provela određene projekte sukladno mišljenju građana.
- ▶ Rodno osjetljiva statistika u oblasti Uključivanje građana se ne vodi, što za posljedicu može imati neprepoznavanje eventualne isključenosti jednog spola iz procesa konzultacija, odsustvo ili neprepoznavanje inicijativa koje bi odgovorile na specifične potrebe jednog spola.

4. Preporuke

Transparentno financiranje OCD

- ▶ Potrebno je analizirati učinke dodjeljivanja grantova putem javnog poziva i primjenom LOD metodologije i na temelju zaključaka razmotriti najbolje načine širenja ovog modela na veći udio sredstava koja se izdvajaju za OCD, kao i na stavke koje tradicionalno nisu podložne konkurentskoj dodjeli, kao što su sportske i braniteljske udruge. Budući da je određeni broj JLS pronašao mogućnost da dodjeljuje visok udio sredstava putem javnog poziva i konkurentskim pristupom, preporuka je da i ostale JLS postupno proširuju ovu praksu.
- ▶ Potrebno je analizirati učinke dodjeljivanja grantova iz rodne perspektive i perspektive ranjivih skupina kako bi se vidjelo na koji način dodijeljena sredstva utječu na muškarce i žene i različite društvene skupine. Na temelju toga potrebno je uključiti rodnu perspektivu i perspektivu socijalne inkluzije u dodjelu grantova u svim oblastima, uključujući i sport i braniteljske organizacije.
- ▶ Potrebno je razmotriti mogućnost da se i sredstva koja se dodjeljuju organizacijama na temelju statusa (na temelju nekog zakona ili statusa javnog interesa, sportske organizacije), što predstavlja svojevrsni institucionalni grant, uvjete određenim programom koji obvezuje na određeni učinak na krajnje korisnike i širu društvenu zajednicu.
- ▶ U tom smislu, može se razmotriti i mogućnost dodjeljivanja institucionalnih grantova širem krugu OCD, pod uvjetom da one realiziraju programe koji doprinose lokalnim razvojnim prioritetima i ostvaruju učinak na lokalnu zajednicu.
- ▶ Potrebno je napustiti linearni pristup u dodjeli sredstava, budući da se na taj način dodjeljuju relativno mali iznosi koji ne mogu jamčiti učinak na lokalnu zajednicu.
- ▶ Potrebno je uvesti mogućnost dodjele sredstava za sufinanciranje projekata iz programa EU i drugih razvojnih programa, kako bi se lokalne OCD ohrabrile da podnose prijedloge projekata i povlače sredstva iz ovih fondova. Dodatno, organizacijama koje dobiju sredstva iz fondova EU značajno bi se olakšalo ostvarivanje uvjeta za sufinanciranje iz vlastitih sredstava koje postavlja EU.
- ▶ Uz pozivanje na razvojne dokumente JLS, potrebno je konzultirati OCD u definiranju prioriteta za financiranje, budući da se kontekst može mijenjati u odnosu na onaj koji je utvrđen razvojnim dokumentima, te je moguće da je neke prioritete potrebno prilagoditi ili promijeniti.
- ▶ JLS koje to nisu uvele trebaju vršiti nadzor i nad programskim i nad financijskim dijelom projekta, uključujući praćenje putem periodičnih i završnih izvješća, ali i posjeta korisnicima grantova. O tome trebaju biti sačinjena izvješća i korisnicima grantova dostavljeni zaključci i eventualne preporuke za daljnje postupanje.

Uključivanje građana i OCD u donošenju odluka

- ▶ Potrebno je uvođenje i promoviranje dvosmjernih medija za komunikacije s građanima i afirmiranje prakse odgovaranja na date sugestije, pitanja i inicijative. Odgovori na sugestije i pitanja trebaju biti dostupni podnositeljima, a oni koji su od interesa za širu zajednicu – dostupni javnosti.
- ▶ JLS u kojima to nije slučaj, trebaju učiniti lako dostupnim ključne planske dokumente, poput: strategije razvitka, proračuna, izvješća o realizaciji strategije i izvršenju proračuna, prostornih planova i plana rada gradonačelnika i načelnika.
- ▶ Osiguravanje pristupačnosti informacijama osobama s invaliditetom treba biti prioritet. Dobre prakse općina i gradova koji su uveli korištenje znakovnog jezika u komunikaciji sa strankama ili u prijenose sjednica ili prilagođavanje vizualnih materijala za korištenje osobama s oštećenjem vida mogu poslužiti kao primjer, kao i razmotriti uklanjanje arhitektonskih i drugih barijera koje otežavaju komunikaciju.
- ▶ Kada je riječ o primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama, JLS trebaju učiniti dostupnim procedure i obrasce za podnošenje zahtjeva, kao i na godišnjoj razini objavljivati izvješća o provedbi ovog zakona.
- ▶ Uključivanje OCD i ranjivih skupina u radna tijela vijeća i gradonačelnika i načelnika treba i dalje afirmirati i uključivati OCD u razvojne inicijative. Tamo gdje to nije slučaj, potrebno je imati i širi pristup u smislu uključivanja u druga tijela i inicijative koje nisu nužno u sektorima socijalne skrbi i društvenih djelatnosti, poput zdravlja, zaštite okoliša, gospodarskog razvitka, sigurnosti i kriznih situacija.
- ▶ Neophodno je promovirati uvedene mehanizme građanskog sudjelovanja i sistematično pristupiti izvješćivanju javnosti o učincima sudjelovanja građana i OCD. Potvrdom da je sudjelovanje građana bilo učinkovito dugoročno se može razviti povjerenje i ostvariti bolja suradnja između JLS i građana i OCD i unaprijediti kvaliteta lokalnih politika. U tom smislu, potrebno je obavijestiti građane i o poduzetim mjerama sukladno njihovim inicijativama i rezultatima ankete o ispitivanju zadovoljstva građana radom uprave i lokalnih komunalnih poduzeća i ustanova.
- ▶ Potrebno je voditi rodno osjetljivu statistiku u oblasti sudjelovanja kako bi se imao uvid u uključenost oba spola u donošenje odluka i prepoznale inicijative i zahtjevi specifični za potrebe žena i muškaraca.

